

Aneks 4. Bibliografia ogólna

Bibliografia ogólna obejmuje zbiorczy wykaz piśmiennictwa (publikacje naukowe, książki, artykuły, materiały konferencyjne, opracowania i raporty) wykorzystanego przy omawianiu poszczególnych gatunków ssaków, poszerzony o pozycje uwzględnione przy opracowywaniu Wstępu, a także ważne pozycje zalecane czytelnikowi do wykorzystania przy analizowaniu zagadnienia będącego przedmiotem jego bliższego zainteresowania.

- AHLÉN I. 1990. Identification of bats in flight. Swedish Society for Conservation of Nature and The Swedish Youth Association for Environmental Studies and Conservation. Stockholm: 55 s.
- ALKMIST L., OLSSON M., TORMOSOV D. D., JABLOKOV. 1987. Sostojanije populacii i problemy ochrany tiuleniej baltiki. Zoologiceskij Jurnal, T 16, 4: 588–598.
- ALTRINGHAM J. D. 2003. British bats. HarperCollins Publisher. London: 218 s.
- ANDRZEJEWSKA-WIERZBICKA M., BERESZYŃSKI A. 2000. Ekologia i środowiskotwórcza rola bobra europejskiego *Castor fiber* Linnaeus, 1758 w dolinie strumienia Kończak. Roczniki Akademii Rolniczej w Poznaniu. Wydział Hodowli i Biologii Zwierząt. Seria Zootechnika. 52: 3–24.
- ANNON. 2002. ASCOBANS Recovery Plan for Baltic Harbour Porpoises. Jastarnia, 9–11 stycznia 2002: 38.
- BAAGØE H. J. 2001. *Myotis bechsteinii* (Kuhl, 1818) – Bechsteinfledermaus. W: Niethammer J., Krapp F. (red.) Handbuch der Säugetiere Europas. Vol. 4: Fledertiere. Part I: Chiroptera I. Rhinolophidae, Vespertilionidae. Aula-Verlag, Wiebelsheim: 443–471.
- BARANIAK E., KUBASIK W., PAŁKA K. 1998. Smużka stepowa *Sicista subtilis* (Pallas, 1773) (Rodentia: Zapodidae) – nowy gatunek ssaka w faunie Polski. Przegl. Zool., 42: 241–243.
- BARATAUD M. 1996. The inaudible world. The world of bats. Acoustic identification of French bats. Sittelle: 51 s.
- BARATAUD M. 2002. Variability of echolocation calls in the genus *Myotis*. Abstracts of the Vth European Batdetector Workshop. 21–25 August 2002. Tronçais, France: 1.
- BARTEL R., GOC M., GROMADZKI M., WIELOCH M. 1995. Ochrona fauny (zwierzęta kręgowce). W: Przewoźniak M. (red.) Ochrona przyrody w regionie gdańskim, praca zbior. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań: 91.
- BECK A. 1995. Fecal analysis of European bat species. *Myotis*, 32–33: 109–119.
- BERESZYŃSKI A. 1991. Środowiskotwórcza rola populacji zwierząt w ekosystemie na przykładzie bobra europejskiego (*Castor fiber* Linnaeus, 1758). W: Pawuła-Piwowarczyk R. (red.), Planowanie przestrzenne, jako narzędzie ochrony i kształtowania środowiska w dorzeczu Warty. Materiały dla Studiów Doktoranckich i Podyplomowych, nr 19, Poznań 1991, Politechnika Poznańska: 99–113.
- BERESZYŃSKI A. 1997. Ochrona wilka (*Canis lupus* L.) w Polsce jako przykład potrzeby zintegrowania działań międzynarodowych w wielkoprzestrzennym systemie obszarów chronionych. Uroczyste posiedzenie Komisji Ochrony Środowiska Senatu RP: Karpaty łączą. 18–19 czerwca 1997 r. Pakiet informacyjny. Biuro Studiów i Analiz Kancelarii Senatu.
- BERESZYŃSKI A. 2000a. Ochrona wilka w Polsce. (cz. I). Las Polski 13–14: 40–42.
- BERESZYŃSKI A. 2000b. Ochrona wilka w Polsce. (cz. II). Las Polski 15–16: 12–14.
- BERESZYŃSKI A. 2003a. Opinia Państwowej Rady Ochrony Przyrody dotycząca wniosku Wojewody Podkarpackiego z dnia 7 stycznia 2002 r., znak OŚ-V-6120-1/02 w sprawie zezwolenia na odstrzał pięćdziesięciu wilków, Chrońmy Przyr. Ojcz. 59: 115–124.
- BERESZYŃSKI A. 2003b. Wilk (*Canis lupus* Linnaeus, 1758) w Polsce i jego ochrona. Wydawnictwo Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego w Poznaniu: 139 s.
- BERESZYŃSKI A. 2004a. Studies on the reintroduction results of European bison (*Bison bonasus*) population in Wałcz forests (West Pomerania province) carried out in the years 1980–2003. Scientific Papers of Agricultural University of Poznań, Animal Science, vol. 6: 9–19.
- BERESZYŃSKI A. 2004b. Żubry w Lasach Wałeckich (woj. zachodniopomorskie). Łowiec Polski, 5/1896: 24–26.
- BERESZYŃSKI A. 2004c. Wyniki badań reintrodukowanej populacji żubrów, *Bison bonasus* w Lasach Wałeckich (woj. zachodniopomorskie) w latach 1980–2004. Studies on the reintroduction results of European Bison (*Bison bonasus*) population in Wałcz forests (West Pomerania province) carried out in the years 1980–2004. I Ogólnopolska Konferencja „Ssaki ogrodów zoologicznych w świetle współczesnych badań”. Poznań 27–28.05.2004. Zakład Zoologii Systematycznej UAM, Ogród Zoologiczny w Poznaniu. Streszczenia komunikatów naukowych: 22–23.
- BERESZYŃSKI A. 2004d. Wyniki badań reintrodukcji żubrów, *Bison bonasus* w Polsce Zachodniej. Konferencja naukowa „Hodowla i ochrona żubra w Polsce”, Białowieża 3–4.06.2004: 3.
- BERESZYŃSKI A. 2004e. Wyniki badań reintrodukowanej populacji żubrów, *Bison bonasus* w Lasach Wałeckich (woj. zachodniopomorskie) w latach 1980–2004. Akademia Rolnicza w Szczecinie, 50 lat Katedry Zoologii. Szczecin 4–6.06.2004. Program konferencji i streszczenia referatów. Konferencja „Zwierzęta wokół nas”: 21–23.
- BERESZYŃSKI A., JINDRA I. 1999. Studies on the behavior of wolves, *Canis lupus* Linnaeus, 1758 in breeding conditions. Scientific Papers of Agricultural University Poznań, Animal Science, 1: 3–19.
- BERESZYŃSKI A., JINDRA I., KRAŚKIEWICZ A., DWORAKOWSKA M., WIĘCKOWSKI J. 2003. Results of studies on wolf, *Canis lupus*, breeding in experimental Station in Stobnica. Scientific Papers of Agricultural University of Poznań, Animal Science, 5: 29–36.
- BERESZYŃSKI A., JINDRA I., KRAŚKIEWICZ A., PIETRUSZYŃSKA M., WIĘCKOWSKI J. 2000. Preliminary results of the breeding and formation a native group of wolves *Canis lupus* Linnaeus, 1758 for the first „Wolves Park” in Poland being ac-

- tually developed. Scientific Papers of Agricultural University of Poznań, Animal Science, 2: 31–42.
- BERESZYŃSKI A., JINDRA I., KRAŚKIEWICZ A., WIĘCKOWSKI J., 2004. Wyniki badań hodowli wilków, *Canis lupus* w Stacji Doświadczalnej w Stobnicy. Results of studiem on wolf, *Canis lupus* breeding in Experimental Station in Stobnica. I Ogólnopolska Konferencja „Ssaki ogrodów zoologicznych w świetle współczesnych badań”. Poznań 27–28.05.2004. Zakład Zoologii Systematycznej UAM, Ogród Zoologiczny w Poznaniu. Streszczenia komunikatów naukowych: 19–20.
- BERESZYŃSKI A., KALA B., WIĘCKOWSKI J. 2001. Występowanie wilka (*Canis lupus* Linnaeus, 1758) w Polsce Zachodniej. Roczniki Akademii Rolniczej w Poznaniu 344, Zootechnika 53: 3–24.
- BERESZYŃSKI A., KASPRZAK K., SKROBAŁA D. 1997a. Czy parki narodowe mogą ochronić wilka? Parki Nar. Rez. Przyr. 4: 26–27.
- BERESZYŃSKI A., KASPRZAK K., SKROBAŁA D. 1997b. Możliwości ochrony wilka w polskich parkach narodowych. Morena 5: 61–78.
- BERESZYŃSKI A., KASPRZAK K., SKROBAŁA D. 1997c. Z polskimi wilkami do zjednoczonej Europy. Przegł. Przyr. 8 (4): 181–212.
- BERESZYŃSKI A., ŁAPIŃSKA J. 2003. Racjonalne gospodarowanie populacją bobra europejskiego (*Castor fiber* Linnaeus, 1758) w Wielkopolsce z uwzględnieniem środowiskotwórczej roli tego gatunku i wpływu na gospodarkę człowieka. W: Banaszak J. (red.) Stępowienie Wielkopolski pół wieku później. Wyd. Akademii Bydgoskiej, Bydgoszcz: 213–248.
- BERESZYŃSKI A., MENDLEWSKI S., SWĘDRZYŃSKI A. 1988. Występowanie bobra europejskiego, *Castor fiber* Linnaeus, 1758 w Dolinie Mogilnicy. Roczniki Akademii Rolniczej w Poznaniu, Wydział Hodowli i Biologii Zwierząt, 50: 23–33.
- BERESZYŃSKI A., MIZERA T. 1990. Zmiany fauny Wielkopolski w ostatnich dziesiętkach lat. Kronika Wielkopolski za rok 1989. PWN, Warszawa – Poznań, 3 (52): 57–81.
- BERESZYŃSKI A., MIZERA T. 1995. Der Wolf im Westlichen Polen. Wolf Mag. 2: 9–11.
- BERESZYŃSKI A., MIZERA T. 1996. Der Wolf *Canis lupus* (Linne, 1758) im westlichen Polen. Saugetirschutz. Z. Theriophylaxe (Delligsen), 26: 4–8.
- BERESZYŃSKI A., PRZYCHODNIAK P. 1998. Uwarunkowania przyrodnicze i antropogeniczne ostoi wilka *Canis lupus* Linnaeus, 1758 na terenie nadleśnictwa Sarbia. VII Ogólnopolska Konferencja Teriologiczna. 28–30 września, Białowieża: 12.
- BERESZYŃSKI A., SKROBAŁA D. 1997. Sudety jako jedna z tras migracyjnych wilka (*Canis lupus*). Geokologiczne problemy Karkonoszy. Geologiczne problemy Karkonoś. Abstrakt z III Konferencji Naukowej. 15–18 października, Przesieka. Jelenia Góra – Vrchlabi: 6.
- BERESZYŃSKI A., SKRZYPCZAK A. 2002. Wilk (*Canis lupus* Linnaeus, 1758) w Polsce w warunkach hodowlanych. Wydawnictwo Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego w Poznaniu: 100 s.
- BERESZYŃSKI A., URBAŃSKA M. 1997. Maintenance of indigenous animal breeds as a part of protection and reintroduction programme for rare or endangered species. Animal Science Papers and Reports vol. 15, 3: 131–135.
- BERGGREN P., ARRHENIUS F. 1995. Sightings of harbour porpoises (*Phocoena phocoena*) in Swedish waters before 1990. Report of the International Whaling Commission (Special Issue 16): 99–107.
- BERNARD R. 1990. Nowe dane o występowaniu mopka w Polsce. Wszechświat, 91: 259.
- BERNARD R. 1992. Stanowisko nocka dużego *Myotis myotis* w Kołobrzegu. Wszechświat, 93: 53.
- BERNARD R. 1995. Zimowy spis nietoperzy na Pomorzu Zachodnim w 1994 roku. Przegł. Przyr., 6 (2): 87–90.
- BERNARD R., JURCZYŹYŃSKI M., URBAŃCZYK Z. 1990. Zimowy spis nietoperzy w Polsce Zachodniej. Lub. Przegł. Przyr., 1 (4): 3–8.
- BERNARD R., SAMOŁAĞ J. 1991. Nowe stanowisko nocka Bechsteina *Myotis bechsteinii* (Kuhl, 1818) w północno-zachodniej Polsce. Lub. Przegł. Przyr., 2 (1): 47–49.
- BERNARD R., SAMOŁAĞ J. 2002. Dekady Spisu Nietoperzy 1993–1999 w Strzalinach (północno-zachodnia Polska). Nietoperze, 3: 17–25.
- BIENIEK M., WOLSAN M., OKARMA H. 1998. Historical biogeography of the lynx in Poland. Acta zool. cracov., 41: 143–167.
- BLAHOUT M. 1971. Príspevok k bionómii svišťa horského (*Marmota marmota* L.). Sborník prac o TANAP-u, 13: 243–285.
- BOER M., REKLEWSKI J., ŚMIEŁOWSKI J., TYRAŁA P. 2000. Reintroduction of the European lynx (*Lynx lynx*) to the Kampinoski National Park/Poland – a field experiment with zooborn individuals. Part III: Demographic development of the population from December 1999 until January 2000. Zool. Garten N. F. 70: 304–312.
- BOLSHAKOV V. N., ORLOV O. L. 2000. The species composition of bats hibernating in caves in the Central Ural region. W: Wołoszyn B. W. (red.) Proceedings of the VIIIth EBRs 1. CIC ISEZ PAN, Kraków: 175–180.
- BONNER W. N. 1979. Harbour (Common) Seal. W: Mammals in the Seas, volume II: pinniped species summaries and report on sirenians. FAO Fisheries Series, 5 (2): 58–62.
- BÖRIESSON P., BERGGREN P. 1997. Morphometric comparisons of skulls of harbour porpoises (*Phocoena phocoena*) from the arctic, Kategat and Skagerrak seas. Can. J. Zool., 75: 280–287.
- BRINK F. H. 1975. Die Saugetiere Europas, westlich des 30. Langengrades., III Auflg., Parey, Hamburg – Berlin.
- BRZUSKI P., OKARMA H. 1997. Wilk na terenach zachodniej Polski. Polski Związek Łowiecki, Warszawa: 27 s.
- BUCHALCZYK T. 1992. Wilk, *Canis lupus* (Linne, 1758). W: Głowaciński Z. (red.) Polska czerwona księga zwierząt. PWRiL, Warszawa: 73–76.
- BUCHALCZYK T., RUPRECHT A. L. 1975. Tchórz stepowy, *Mustela eversmanni* Lesson, 1827 – nowy ssak w faunie Polski. Przegł. Zool., 19: 84–91.
- BUNNELL F. L., TAIT D. E. N. 1985. Mortality rates of North American bears. Arctic, 38: 316–323.
- BUŘIČ Z., FURMANKIEWICZ J., FURMANKIEWICZ M., KLODEK R., KOKUREWICZ T., TELATYŃSKI S. 2001. Zimowe sta-

- 1993–1999. Nietoperze, 3: 7–15.
- EBENHARD T. 2000. Population viability analyses in endangered species management: the wolf, otter, and peregrine falcon in Sweden. *Ecological Bulletins*, 48: 143–163.
- ELGMORK K. 1962. Bjørnen i Vassfaretraktene 1949–53. [The bear in the Vassfare area 1949–53.] *Naturen* 78: 256–272.
- ERLINGE S. 1968. Territoriality of the otter *Lutra lutra* L. *Oikos*, 19: 81–98.
- EWER R. F. 1973. *The Carnivores*. Weidenfeld & Nicolson, London: 494.
- FLOUSEK J. 2001. Zimovište netopýrů v Krkonoších, Orlických horách a na Broumovsku. *Vespertilio*, 5: 93–110.
- FRENCH D. D., CORBETT L. K., EASTERBEE N. 1988. Morphological discriminants of Scottish wildcats (*Felis silvestris*), domestic cats (*F. catus*) and their hybrids. *J. Zool., Lond.*, 214: 235–259.
- FURMANKIEWICZ J., FURMANKIEWICZ M. 2002. Bats hibernating in the natural caves in the Polish part of the Sudetes. W: Furmankiewicz J., Kokurewicz T. (red.) *The bats of the Sudetes. Przyroda Sudetów Zachodnich, Supplement 2, Jelenia Góra*: 15–38.
- FURMANKIEWICZ J., FURMANKIEWICZ M., TELATYŃSKI S. 2003. Nowe dane o występowaniu nocka orzęsionego *Myotis emarginatus* (Geoffroy, 1806) w południowo-zachodniej Polsce. *Studia Chiropter.*, 3–4: 3–9.
- FURMANKIEWICZ J., TELATYŃSKI S. 2000. Nowe stanowiska nocka orzęsionego *Myotis emarginatus* (Geoffroy, 1806) na Dolnym Śląsku. *Przegl. Przyr.*, 11 (4): 106–108.
- FUSZARA E., FUSZARA M. 2002. Zimowy monitoring liczebności nietoperzy zasiedlających forty modlińskie na Mazowszu w latach 1989–1999. W: Fuszara E., Jurczyszyn M. (red.), *Zimowy monitoring liczebności nietoperzy w Polsce w latach 1993–1999. Nietoperze*, 3: 89–99.
- FUSZARA E., FUSZARA M., JURCZYSHYN M., KOWALSKI M., LESIŃSKI G., PASZKIEWICZ R., SZKUDLAREK R., WĘGIEL A. 2003. Shelter preference of the Barbastelle, *Barbastella barbastellus* (Schreber, 1774), hibernating in Poland. *Nyctalus (N. F.)*, 8: 528–535.
- FUSZARA E., FUSZARA M., WOJCIECHOWSKI M. 2003. Wintering of the Barbastelle, *Barbastella barbastellus*, in fortifications of the Masurian Lake District (Poland). *Nyctalus (N. F.)*, 8: 536–540.
- FUSZARA E., KOWALSKI M., LESIŃSKI G., CYGAN J. P. 1996. Hibernation of bats in underground shelters of central and northeastern Poland. *Bonn. zool. Beitr.*, 46: 349–358.
- FUSZARA M., CYGAN J. P. 1994. Nowe stanowisko nocka Bechsteina, *Myotis bechsteini* (Kuhl, 1818) w centralnej Polsce. *Przegl. Zool.*, 28 (3–4): 335–337.
- GAISLER J. 2001. *Rhinolophus ferrumequinum* – Große Hufeisen-nase. W: Niethammer J., Krapp F. (red.) *Handbuch der Säugetiere Europas*. Wiebelsheim: Aula-Verl.: 15–37.
- GAISLER J., ZEJDA J. 1997. *Ssaki Świata*. Warszawa, Muza SA: 496 s.
- GAWLAK A. 1996. Stanowisko nocka łydkowskiego *Myotis dasycneme* (Boie, 1825) w Poznaniu. *Przegl. Przyr.*, 7 (1): 96–97.
- GAŚIENICA-BYRCYN W. 1973. Kozica *Rupicapra rupicapra* L. symbol Tatrzańskiego Parku Narodowego. *Chrońmy Przyr. Ojcz.*, 29 (4): 5–17.
- GAŚIENICA-BYRCYN W. 1987a. *Kozica – żywy symbol Tatr*. KAW, Wrocław: 46 s.
- GAŚIENICA-BYRCYN W. 1987b. Populacja świstaka (*Marmota marmota latirostris* Kratochvíl, 1961) w polskiej części Tatr. Praca doktorska, SGGW-AR, Warszawa: 54 s.
- GAŚIENICA-BYRCYN W. 1993. Z ekologii świstaka. *Ochrona Tatr w obliczu zagrożeń*. Wyd. Muzeum Tatrzańskiego, Zakopane: 169–174.
- GAŚIENICA-BYRCYN W. 1994. Z ekologii świstaka *Marmota marmota latirostris* (Kratochvíl, 1961) w Tatrach Polskich. *Rocznik Podhalański*, 6 (19): 99–122.
- GAŚIENICA-BYRCYN W. 2001a. Kozica. W: Głowaciński Z. (red.) *Polska czerwona księga zwierząt*. PWRiL, Warszawa: 106–109.
- GAŚIENICA-BYRCYN W. 2001b. Świstak. W: Głowaciński Z. (red.) *Polska czerwona księga zwierząt*. PWRiL, Warszawa: 67–69.
- GAŚIENICA-BYRCYN W. 2002. *Ochrona kozicy (Rupicapra rupicapra L.) i świstaka (Marmota marmota L.) w Tatrzańskim Parku Narodowym. Problemy środowiska i jego ochrony część 10*. Centrum Studiów nad Człowiekiem i Środowiskiem Uniwersytet Śląski, Katowice: 81–91.
- GŁOWACIŃSKI Z. (red.) 2001a. Foka szara. W: Głowaciński Z. (red.) *Polska czerwona księga zwierząt*. PWRiL, Warszawa: 98–100.
- GŁOWACIŃSKI Z. 2001b. Norka europejska. W: Głowaciński Z. (red.) *Polska czerwona księga zwierząt*. Kręgowce. PWRiL, Warszawa: 91–93.
- GŁOWACIŃSKI Z. 2001c. Tchórz stepowy. W: Głowaciński Z. (red.) *Polska czerwona księga zwierząt*. Kręgowce. PWRiL, Warszawa: 90–91.
- GŁOWACIŃSKI Z. (red.) 2002. *Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce*. PAN, Kraków: 74 s.
- GŁOWACIŃSKI Z., MĘCZYŃSKI S. 2001. Suseł perełkowany *Spermophilus suslicus*. W: Głowaciński Z. (red.) *Polska czerwona księga zwierząt*. PWRiL, Warszawa: 64–67.
- GOMBKÖTÖ P. 2003. Die Sommerlebensräume der Mopsfledermaus (*Barbastella barbastellus*) im Bükkgebirge (Nordungarn). *Nyctalus (N. F.)*, 8: 544–547.
- GOTTFRIED T., SZKUDLAREK R., PASZKIEWICZ R. 2003. Chiropterofauna Gór Sowich – zimowe stanowiska nietoperzy. *Nietoperze*, 4: 61–74.
- GOŹDZIEWSKI J. 1996. Bóbr europejski na terenie kraju. *Maszynopis*.
- GÓLSKI Z. 1992. Zimowisko nietoperzy w Świeciu. *Lub. Przegl. Przyr.*, 3 (4): 29–30.
- GÓRNIAK J., FURMANKIEWICZ M. 2001. Nowe obserwacje nocka Bechsteina *Myotis bechsteini* w Sudetach. *Studia Chiropter.*, 2: 87–90.
- GRACZYK R. 1979. Restytucja bobra (*Castor fiber* L.) na terenie Puszczy Notecko-Warciańskiej, Sylwan, 9: 53–64.
- GRACZYK R. 1981. Der Wisent, *Bison bonasus bonasus* Linnaeus, 1758, in Polen und die Perspektiven seiner Restitution in Wäldern Europas, *Zeitschrift für Jagdwissenschaft* 27: 91–101.

- GRACZYK R. 1981. Zur Wiedereinburgerung des Bibers in der Kulturlandschaft Polens, Teil 1–2, Jagd+Hege, Jg. 13 nr 4–5, St. Gallen.
- GRACZYK R. 1983. Prospects of Recovery of Beaver (*Castor fiber* L.) and Bison (*Bison bonasus* L.) as Hunted Species in Europe on Base of Research Results in Wielkopolska Region, XVIth International Congress of Game Biologist, Abstracts of papers, 25 Sept. – 2 Oct., 1983, Vysoke Tatry, Strbske Pleso.
- GRACZYK R. 1984. Ekspansja bobra (*Castor fiber* L.) w Wielkopolsce, Przyr. Pol., 4: 3–6.
- GRACZYK R. 1987. European bison (*Bison bonasus bonasus*) in Wielkopolska. Zesz. Nauk. AR Poznań: 173.
- GRACZYK R. 1990a. Podstawy ochrony i wyniki restytucji niektórych gatunków ptaków i ssaków. Kronika Wielkopolski za rok 1989, PWN, Warszawa – Poznań, 3 (52): 120–134.
- GRACZYK R. 1990b. Procesy adaptacyjne u ptaków i ssaków w aspekcie ekologiczno-etologicznym i łowieckim. Postępy Techniki w Leśnictwie, 47, Problematyka gospodarki łowieckiej: 6–23.
- GRACZYK R., BERESZYŃSKI A., BESSMANN J., KLEJNOTOWSKI Z., KRZYŚIAK I., SIKORA S., ŚMIEŁOWSKI J. 1986. Restytucja bobra europejskiego (*Castor fiber* Linnaeus, 1758) w Wielkopolsce – introdukcja, liczebność i rozprzestrzenienie. Kronika Wielkopolski za rok 1985 nr 4 (39) PWN: 107–134.
- GRACZYK R., BERESZYŃSKI A., BESSMANN J., KRZYŚIAK I. 1986. Bobry ponownie we Wrocławskim, Zielonogórskim i Szczecińskim, Przyr. Pol., 12: 4–5.
- GRACZYK R., SIKORA S., WYGRALAK W. 1978. Żubr (*Bison bonasus* L., 1758) w lasach nadleśnictwa Wality. Roczn. AR w Poznaniu, Zootechn. 100, 24: 67–71.
- GRANQVIST E. 1981. European mink (*Mustela lutreola*) in Finland and the probable reason for its disappearance. Memo. Soc. Fauna Flora Fenn., 57: 41–49.
- GRZEGRZÓŁKA B., OLECH W., KRASIŃSKI Z. 2004. Struktura genetyczna wolnych stad żubrów nizinnych w Polsce. Konferencja naukowa „Hodowla i ochrona żubra w Polsce”, Biało-wieża 3–4.06.2004: 16–17.
- GRZYWIŃSKI W., NOWAK J., WĘGIEL A. 2004. Nietoperze Ojcowskiego Parku Narodowego – stan poznania. W: Partyka J. (red.) Zróżnicowanie i przemiany środowiska przyrodniczo-kulturowego Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. T. 1 Przyroda. Ojców: 363–368.
- HAHN S., VOLLMER A., HEISE U., JOACHIM H., MEYER M. 2002. Erste Erkenntnisse zum Vorkommen der Mopsfledermaus (*Barbastella barbastellus*) im Regierungsbezirk Dessau (Sachsen-Anhalt/Deutschland). Nyctalus (N. F.), 8: 559–563.
- HAILINGER R. 1976. Nietoperze Dolnego Śląska. Przegl. Zool., 20 (1): 124–134.
- HAILINGER R. 1981. *Pitymys tatricus* Kratochvil, 1952 w Polsce. Przegl. Zool., 25: 405–407.
- HANÁK K. 1990. Metodika sčítovania početného stavu populácie medveďa hnedého (*Ursus arctos* L.) na Slovensku. Aktuálne otázky súčasnej poľovnickej zoológie. Zborník referátov z odborného seminára. Zvolen. VÚLH. 12.12.1990: 25–30.
- HARDING K., HÄRKÖNEN T. 1999. Development in the Baltic grey seal (*Halichoerus grypus*) and ringed seal (*Phoca hispida*) populations during the 20th century. AMBIO, 28: 619–627.
- HÄRKÖNEN T., HARDING K. C. 2003. Historical and present status of the harbour seals in the Baltic proper. Working paper presented to this meeting of WGMME.
- HÄRKÖNEN T., STENMAN O., JUSSI M., JUSSI I., SAGITOV R., VEREVKIN M. 1998. Population size and distribution of the Baltic ringed seal (*Phoca hispida botnica*) W: Heide-Jorgensen M. P., i Lydersen Ch. (red). Ringed seals in the North Atlantic. NAMMCO Sc. Publ. V. 1: 167–180.
- HARMATA W., 1960. Obserwacje etologiczne i ekologiczne nad nietoperzami z Lasu Wolskiego pod Krakowem. Zesz. Nauk. UJ, Zoologia, Kraków, 33 (5): 163–203.
- HARMATA W. 1962. Sezonowa rytmika obyczajów i ekologia nietoperzy (*Chiroptera*) przebywających w niektórych zabytkowych budowlach województwa krakowskiego. Zesz. Nauk. UJ, Zoologia, Kraków, 7 (58): 149–179.
- HARMATA W. 1969. Kolonia letnia nietoperza nocka Bechsteina *Myotis bechsteini* (Kuhl) w Szymbarku koło Gorlic w woj. rzeszowskim. Uwagi o biologii i występowaniu. Przegl. Zool. 13: 233–238.
- HARMATA W. 1973. Nietoperze (*Chiroptera*) Ziemi Chrzanowskiej. Część I: Nietoperze jaskiń i zabudowań. Studia Ośrodka Dokumentacji Fizjograficznej, Wrocław, 2: 109–127.
- HARMATA W. 1981. Longevity record for the lesser horseshoe bat. Acta theriol., 26: 517.
- HARMATA W. 1992. Przeloty i wędrówki podkocwów matych *Rhinolophus hipposideros* Bechst. (*Chiroptera, Rhinolophidae*) w południowej Polsce. Zesz. Nauk. UJ MXLV, Prace Zool., 39: 47–60.
- HARMATA W. 1994. Nietoperze zimujące w fortyfikacjach twierdzy Kraków. W: Wołoszyn B. W. (red.) Zimowe spisy nietoperzy w Polsce: 1988–1992. Wyniki i ocena skuteczności. Publikacje CIC ISEZ PAN, Kraków: 69–90.
- HARMATA W., TRZASKA J. 1958. Nowe stanowisko nietoperza nocka orzęsionego (*Myotis emarginatus* (Geoffroy)) w południowej Polsce. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, Zoologia, 19: 223–228.
- HARMATA W., WOJTUSIAK J. 1963. Podkowie duży, *Rhinolophus ferrum-equinum* Schreber (*Chiroptera*), nowym ssakiem dla fauny Polski. Przegl. Zool., 7 (2): 154–157.
- HEBDA G., JURCZYŚZYN M., WOLONCEWICZ R. 2002. Inwentaryzacja stanowisk i ochrona susła moręgowanego (*Spermophilus citellus*) na Opolszczyźnie. Maszynopis, Opolski Urząd Wojewódzki, Opole, 51 s.
- HEBDA G., NOWAK A. 2002. Winter Colonies Of Bats In Old Fortifications In Nysa (SW Poland). W: Furmankiewicz J., Kukurawicz T. (red.) The bats of the Sudetes, Przyroda Sudetów Zachodnich, Supplement 2, Jelenia Góra: 39–48.
- HEIDECHE D. 1984. Untersuchungen zur Ökologie und Populationsentwicklung des Elbebibers, *Castor fiber albus*, 1. Biologische und populationsökologische Ergebnisse. Zoologische Jahrbucher. Systematic, Ökologie und Geographic der Tiere, 3: 41 s.
- HEIDECHE D. 1989. Ökologische Bewertung von Biberhabitaten. Säugetierkd. Inf., 3, 13: 13–28.

- HEIDE-JØRGENSEN M. P., HÄRKÖNEN T. J., ABERG P. 1992. Long-term effects of epizootic in harbour seals in the Kattegat/Skagerrak and adjacent areas. *Ambio* 21: 511–516.
- HEIDE-JØRGENSEN M. P., HÄRKÖNEN T. 1988. Rebuilding seal stocks in the Kattegat-Skagerrak. *Marine Mammal Science*, 4: 231–246.
- HEJDUK J., STOPCZYŃSKI M., PAWENTA W. 2001. Nietoperze okolic Łodzi. Łódzka Grupa Chiropterologiczna, Łódź: 40 s.
- HEJDUK J., STOPCZYŃSKI M., PAWENTA W., RÓG M., DOMAŃSKI J. 2001. Chiropterofauna Przedborskiego Parku Krajobrazowego – badania wstępne. Abstrakty XV Ogólnopolskiej Konferencji Chiropterologicznej, Gdańsk–Sobieszewo 9–11 listopada 2001 r.: 63.
- HELANDER B., BIGNERT A. 1992. Harbour Seal (*Phoca vitulina*) on the Swedish Baltic Coast: Population Trends and Reproduction. *AMBIO* 21: 504–510.
- HELCOM 1988. HELCOM EC Rec. 9/1, Internet online: http://www.helcom.fi/recommendations/rec9_1.html.
- HELCOM 1996. HELCOM EC Rec. 17/2, Protection of Harbour Porpoise on the Baltic Sea Area. Internet online: http://www.helcom.fi/recommendations/rec17_2.html.
- HELCOM 2002. Environment of the Baltic Sea Area 1994–1998. *Balt. Sea. Environ. Proc. No. 82. B*: 215 s.
- HELL P. 1990. The situation of the brown bear in Czechoslovakia. *Aquilo Ser. Zool.* 27: 47–50.
- HILL E. P. 1982. Beaver *Castor canadensis*. W: Chapman J. A., Feldhamer G. A. (red.) *Wild Mammals of North America. Biology, Management and Economics*. The John Hopkins University Press, Baltimore and London.
- HORÁČEK I. 1971. K výskytu netopýra brvitého, *Myotis emarginatus* (Geoffroy, 1806) v Čechách. *Lynx*, 12: 37–42.
- HORÁČEK I., HANÁK V. 1989. Distributional status of *Myotis dasycneme*. W: Hanák V., Horáček I., Gaisler J. (red.) *European Bat Research 1987*. Charles Univ. Press, Praha: 565–590.
- HORÁČEK I., HANÁK V., GAISLER J. 2000. Bats of the Palearctic Region: A Taxonomic and Biogeographic Review. W: Wołoszyn B. W. (red.) *Proceedings of the VIIIth EBRs*, vol. 1. CIS ISEZ PAN, Kraków: 11–157.
- HUBBARD A. L., MCORIST S., JONES T. W., BOID R., SCOTT R., EASTERBEE N. 1992. Is survival of European wildcats *Felis silvestris* in Britain threatened by inbreeding with domestic cats? *Biological Conservation*, 61: 203–208.
- HUBER S., MILLESI E., DITTAMI J. P. 2002. Paternal effort and its relation to mating success in the European ground squirrel. *Anim. Behav.*, 63: 157–164.
- HUGGENBERGER S., BENKE H. I KINZE C. C. 2000. Geographical variations of the harbour porpoise (*Phocoena phocoena*) populations in the North and Baltic Seas using morphometric comparisons. *European Research on Cetaceans*, 13: 262–266.
- HUMPHRIES M. M., THOMAS D. W., SPEAKMAN J. R. 2002. Climate-mediated energetic constraints on the distribution of hibernating mammals. *Nature*, 418: 313–316.
- HUTSON A. M., MICKLEBURGH S. P., RACEY P. A. 2001. Microchiropteran Bats. *Global Status Survey and Conservation Action Plan*. IUCN/SSC Chiroptera Specialist Group. Gland, Switzerland and Cambridge, UK: 258 s.
- ICES 2000. Joint Report of the Working Group on Marine Mammal Habitats and the Working Group on Marine Mammal Population Dynamics and Trophic Interaction. Helsinki, Finland 28.02–03.03 2000: 32 s.
- ICES 2003. Report of the Working Group on Marine Mammal Ecology, ICES. Hel, Poland, 25–29 March 2003: 81 s.
- IGNACZAK M. 2003. Nietoperze rezerwatu „Bukowa Góra”. *Nietoperze*, 4: 101–102.
- IGNACZAK M., MANIAS J. 2003. Mosty – kryjówki dzienne nie tylko pojedynczych nietoperzy. XVII Ogólnopolska Konferencja Chiropterologiczna, Janów Lubelski 07–09.11.2003. *Materiały Konferencyjne*: 29.
- INGELOG T., ANDERSSON R., TJERNBERG, M. 1991. Red Data Book of the Baltic Region, Part 1., Uppsala: 95 s.
- IUCN 2004, 2004. IUCN Red List of Threatened Species, The IUCN Species Survival Commission (<http://www.redlist.org>).
- IWC. 1996. Annex H. Report of the Sub-committee on Small Cetaceans. Report of the International Whaling Commission 46: 160–179.
- IWC. 2000. Report of the IWC-ASCOBANS Working Group on Harbour Porpoises. *Journal of Cetacean Research and Management (Supplement) 2*: 297–305.
- JACHNO J. 1868. Dalszy ciąg zapisków faunistycznych w Sandmierskiej Puszczy. *Spraw. Kom. fizjogr.*, Kraków, 2: 73–77.
- JAKUBIEC Z. 1993. *Ursus arctos* Linnaeus, 1758 – Braunbär. W: Stubbe M., Krapp F. (red.) *Handbuch der Säugetiere Europas*. 5/1 Raubsäuger. Aula Verlag, Wiesbaden: 254–300.
- JAKUBIEC Z. 2001a. Niedźwiedź brunatny *Ursus arctos* L. w polskiej części Karpat. *Studia Naturae*, 47: 108 s.
- JAKUBIEC Z. 2001b. Program ochrony niedźwiedzia (*Ursus arctos*) w Polsce. IOP PAN. Zlecenie Min. Środowiska: 23 s.
- JAKUBIEC Z., BUCHALCZYK T. 2001. Niedźwiedź brunatny (*Ursus arctos*). W: Głowaciński Z. (red.) *Polska czerwona księga zwierząt*. PWRiL, Warszawa: 84–87.
- JAKUBIEC Z., SPISEK J. 1998. Pobyt niedźwiedzia w Sudetach w latach 1991–1998. *Szczeliniec*, 2: 111–117.
- JANYSZEK S., JURCZYŹYŃ M. 1988. Nocek łydkowski na Pomorzu Zachodnim. *Biuletyn CIC*, 2 (4): 5.
- JARNO A., SZKUDLAREK R., PASZKIEWICZ R., KOKUREWICZ T. 1995. Charakterystyka zimowych kolonii nietoperzy w Sudetach Zachodnich. *Biuletyn CIC*, 1/2: 29–30.
- JARZEMBOWSKI T., CIECHANOWSKI M., PRZESMYCKA A. 2000. Zimowanie nietoperzy na Pomorzu Gdańskim w latach 1989–1999. *Studia Chiropter.*, 1: 29–41.
- JARZEMBOWSKI T., OSTRACH A. 1994. Nowe stanowisko mopka *Barbastella barbastellus* (Schreber, 1774) w północnej Polsce. *Przegl. Zool.*, 38: 333–334.
- JARZEMBOWSKI T., PRZESMYCKA A. 1996. Frombork – nowe stanowisko mopka *Barbastella barbastellus* (Schreber, 1774) w północnej Polsce. *Przegl. Zool.*, 40: 117–118.
- JEFFERSON T. A., LEATHERWOOD S., WEBBER M. A. 1993. *FAO species identification guide. Marine mammals of the world*. Rome, FAO: 320 s.

- JENKINS S. H., BUSHNER P. E. 1979. *Castor canadensis*. Mammalian Species, 120: 1–8.
- JEPSEN P. U. (red.) 2001. Conservation and Management of Seal Populations in the Baltic – Action Plan for the implementation of the Helcom Project on Seals. HELCOM: 53 s.
- JĘDRZEJEWSKA B., JĘDRZEJEWSKI W. 2001. Ekologia zwierząt drapieżnych Puszczy Białowieskiej. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa: 461 s.
- JĘDRZEJEWSKI W., JĘDRZEJEWSKA B., OKARMA H., SCHMIDT K., BUNEVICH A. N., MIŁKOWSKI L. 1996. Population dynamics (1869–1994), demography and home ranges of the lynx in Białowieża Primeval Forest (Poland and Belarus). *Ecography* 19: 122–138.
- JĘDRZEJEWSKI W., JĘDRZEJEWSKA B., SCHMIDT K., OKARMA H., KOWALCZYK R. 1999. Ekologia rysia (*Lynx lynx*) w Puszczy Białowieskiej. *Wiad. Ekol.* 45: 17–41.
- JĘDRZEJEWSKI W., NOWAK S., SCHMIDT K. I JĘDRZEJEWSKA B. 2002. Wilk i ryś w Polsce – wyniki inwentaryzacji w 2001 roku. *Kosmos* 51 (4): 491–499.
- JĘDRZEJEWSKI W., SCHMIDT K., OKARMA H. I., KOWALCZYK R. 2002. Movement pattern and home range use by the Eurasian lynx in the Białowieża Primeval Forest (Poland). *Ann. Zool. Fennici* 39: 29–41.
- JĘDRZEJEWSKI W., SCHMIDT K., THEUERKAUF J., JĘDRZEJEWSKA B., OKARMA H. 2001. Daily movements and territory use by radio-collared wolves (*Canis lupus*) in Białowieża Primeval Forest in Poland. *Canadian Journal of Zoology*, 79: 1993–2004.
- JĘDRZEJEWSKI W., SCHMIDT K., THEUERKAUF J., JĘDRZEJEWSKA B., SELVA N., ZUB K., SZYMURA L. 2002. Kill rates and predation by wolves on ungulate populations in Białowieża Primeval Forest (Poland). *Ecology* 83: 1341–1356.
- JURCZYŹYNYN M. 2000. Kontrola kryjówek. W: Kowalski M., Leśniński G. (red.) *Poznajemy nietoperze. ABC wiedzy o nietoperzach, ich badaniu i ochronie.* OTON, Warszawa: 74–78.
- JURCZYŹYNYN M., BAJWOLSKI T., DEZOR Ł., DZIĘCIOŁOWSKI R., DĄBROWSKA A., DISKORZ R. 2003. Some ecological aspects and threats for population of *Barbastella barbastellus* hibernating in Poznań (Poland). *Nyctalus* (N. F.), 8: 610–614.
- JURCZYŹYNYN M., GAWLAK A., DZIĘCIOŁOWSKI R., KEPEL A. 2002. Zimowe spisy nietoperzy w Poznaniu w latach 1979–1999. W: Fuszara E., JurczyŹyryn M. (red.) *Zimowy monitoring liczebności nietoperzy w Polsce w latach 1993–1999.* Nietoperze, 3: 77–87.
- KADULSKI S. 1998. Pasożyty zewnętrzne bobra *Castor fiber* L. z Popielna. *Wiadomości Parazytologiczne*, 44, 4: 729–736.
- KASPRZYK K., FUSZARA E. 1992. Nowe stanowiska mopka, *Barbastella barbastellus* (Schreber, 1774) w północno-wschodniej Polsce. *Przegl. Zool.*, 36: 193–197.
- KASPRZYK K., LESZCZYŹYŃSKI M., TOMASZEWSKI M. 2003. Rekordowa liczebność nietoperzy zimujących w Cytadeli w Grudziądzu. *Materiały Konferencji „Zoologia na progu XXI wieku”* Toruń 2003: 163.
- KASPRZYK K., RUCZYŹYŃSKI I. 2001. The structure of bat communities roosting in bird nest boxes in two pine monocultures in Poland. *Folia Zool.*, 50 (2): 107–116.
- KERTH G., KIEFER A., TRAPPMANN C., WEISHAAR M. 2003. High gene diversity at swarming sites suggest hot spots for gene flow in the endangered Bechstein’s bat. *Conservation Genetics*, 4: 491–499.
- KERTH G., KÖNIG B. 1996. Transponder and an infrared-video camera as methods in a field study on the social behaviour of Bechstein’s bats (*Myotis bechsteini*). *Myotis*, 34: 27–34.
- KERTH G., KÖNIG B. 1999. Fission, fusion and nonrandom associations in female Bechstein’s bats (*Myotis bechsteini*). *Behaviour*, 136: 1187–1202.
- KERTH G., MAYER F., KÖNIG B. 2000. MitDNA reveals that female Bechstein’s bats live in closed societies. *Mol. Ecol.*, 9: 793–800.
- KERTH G., WEISSMANN K., KÖNIG B. 2001. Day roost selection in female Bechstein’s bats (*Myotis bechsteini*): a field experiment to determine the influence of roost temperature. *Oecologia*, 126: 1–9.
- KERTH G., WEISSMANN K., KÖNIG B. 2001. Roosting together, foraging apart: information transfer about food is unlikely to explain sociality in female Bechstein’s bats (*Myotis bechsteini*). *Behav. Ecol. Sociol.*, 50: 283–291.
- KITCHENER A. 1991. *The natural history of the wild cats.* Comstock Publishing Associates, Cornell University Press, Ithaca, New York: 310 s.
- KLIMCZENKO I. Z., LISICZYŹYŃ A. A., MOWCZAN W. G. 1955. Dynamika czislennosti suslikow na obrabotannykh ploszczadach. *Trudy problemnykh i tematicheskikh sowieszczanij.* Wyp. V, Izd. Akad. Nauk SSSR, Moskwa – Leningrad: 39–43.
- KOKUREWICZ T. 1990. *Myotis emarginatus* (Geoffroy, 1806) (Chiroptera: Vespertilionidae) in Poland; the past, the present status and the perspectives. *Myotis*, 28: 73–82.
- KOKUREWICZ T., FURMANKIEWICZ J., TELATYŹYŃSKI S., DUDEK I., GOTTFRIED T., PASZKIEWICZ R., SZKUDLAREK R. 2002. Nietoperze. W: *Inwentaryzacja przyrodnicza województwa dolnośląskiego.* Gmina Międzyzylesie. Tom 1. (mps). Fulica Janowski Wojciech, Wrocław.
- KOKUREWICZ T., FURMANKIEWICZ J., WOJCIECHOWSKI M., 2002. Plan ochrony nocka łydkowłosego (*Myotis dasycneme* (Boie, 1825)) w Polsce. *Opracowanie wykonane dla Ministerstwa Środowiska. Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska, Warszawa: 43 s.*
- KOWALSKI K. 1951. Noczek orzęsiony *Myotis emarginatus* (Geoffroy) (Chiroptera, Vespertilionidae), nowy ssak dla fauny Polski. *Fragm. faun. Mus. zool. pol.*, 6: 165–167.
- KOWALSKI K. 1953. Materiały do rozmieszczenia nietoperzy jaskiniowych w Polsce. *Fragm. faun. Mus. zool. pol.*, 6 (21): 541–567.
- KOWALSKI K. 1964. Klucze do oznaczania kręgowców Polski. Część V, PWN, Warszawa, Kraków: 209–212.
- KOWALSKI K. 1971. *Ssaki. Zarys teriologii.* PWN: 642 s.
- KOWALSKI K. (red.) 1991. *Mały słownik zoologiczny. Ssaki.* Wiedza Powszechna, Warszawa: 454 s.
- KOWALSKI K., KRZANOWSKI A., WOJTUSIAK J. 1957. *Sprawozdanie z akcji obrączkowania nietoperzy jaskiniowych w Pol-*

- sce w latach 1938–1953. *Acta theriol.*, Warszawa, 1: 109–158.
- KOWALSKI K., PUCEK Z. 1984a. Rodzina: Wiewiórkowate – *Sciuridae* (Linnaeus, 1766). W: Pucek Z. (red.) Klucz do oznaczania ssaków Polski. PWN, Warszawa: 151–160.
- KOWALSKI K., PUCEK Z. 1984b. Walenie – *Cetacea*. W: Pucek Z. (red.) Klucz do oznaczania ssaków Polski. PWN Warszawa: 240–255.
- KOWALSKI K., RUPRECHT A. L. 1984. Darniówka tatrzańska. W: Pucek Z. (red.) Klucz do oznaczania ssaków Polski. PWN, Warszawa: 181–182.
- KOWALSKI K., RUPRECHT A. L. 1984. Rząd: Nietoperze – *Chiroptera*. W: Pucek Z. (red.) Klucz do oznaczania ssaków Polski. PWN, Warszawa: 85–138.
- KOWALSKI M. 2000. Przegląd krajowych gatunków. W: Kowalski M., Lesiński G. (red.) Poznajemy nietoperze. ABC wiedzy o nietoperzach, ich badaniu i ochronie. OTON, Warszawa: 54–69.
- KOWALSKI M., DRÓŹDŹ R. 2002. Zimowy monitoring nietoperzy w sztucznej jaskini w Bochońcu w latach 1987–1999. *Nietoperze*, 3: 128–135.
- KOWALSKI M., KRASNODĘBSKI I., SACHANOWICZ K., DRÓŹDŹ R., WOJTOWICZ B. 1996. Skład gatunkowy, wybiórczość kryjówek i miejsc żerowania nietoperzy w Puszczy Kozienickiej. *Kulon*, 1 (1–2): 25–41.
- KOWALSKI M., LESIŃSKI G. 1990. The food of the tawny owl (*Strix aluco* L.) from near a bat cave in Poland. *Bonn. zool. Beitr.*, 41 (1): 23–26.
- KOWALSKI M., LESIŃSKI G. 1994. Bats occupying nest boxes for birds and bats in Poland. *Nyctalus* (N. F.), 5: 19–26.
- KOWALSKI M., LESIŃSKI G. 1995. Skład gatunkowy i wybiórczość kryjówek nietoperzy w Puszczy Kampinoskiej. *Przegl. Przyr.*, 6 (2): 99–108.
- KOWALSKI M., LESIŃSKI G. (red.) 2000. Poznajemy nietoperze. ABC wiedzy o nietoperzach, ich badaniu i ochronie. OTON, Warszawa: 140 s.
- KOWALSKI M., LESIŃSKI G. 2002. Nietoperze w diecie sów na Nizinie Mazowieckiej i Podlaskiej. *Nietoperze*, 3: 255–261.
- KOWALSKI M., LESIŃSKI G., FUSZARA E., RADZICKI G., HEJDUK J. 2002. Longevity and winter roost fidelity in bats of central Poland. *Nyctalus* (N. F.), 8: 257–261.
- KOWALSKI M., LESIŃSKI G., GÓRSKI A., GRUŻEWSKI M. 1995. Stanowiska nocka dużego *Myotis myotis* w północno-wschodniej Polsce. *Przegl. Przyr.*, 6 (2): 71–74.
- KOWALSKI M., LESIŃSKI G., IGNACZAK M. 2002. Zimowy monitoring nietoperzy w jaskiniach na Wyżynie Wieluńskiej w latach 1981–1999. W: Fuszara E., Jurczyszyn M. (red.) Zimowy monitoring liczebności nietoperzy w Polsce w latach 1993–1999. *Nietoperze*, 3: 119–128.
- KOWALSKI M., SZKUDLAREK R. 2003. Distribution of *Barbastella barbastellus* in Poland in the years 1980–1998. *Nyctalus* (N. F.), 8: 599–602.
- KOWALSKI M., WOJTOWICZ B., BOCHEN R., CHILIŃSKA A. 2002. Nietoperze Chełmskiego Parku Krajobrazowego. Abs-
trakty XVI Ogólnopolskiej Konferencji Chiropterologicznej, Piechowice 15–17 XI 2002: 19–20.
- KOWALSKI Z. 1953. Wilk i jego zwalczanie. PWRiL, Warszawa: 1–57.
- KRASIŃSKA M., KRASIŃSKI Z. A. 2002. Body mass and measurements of the European bison during postnatal development. *Acta Theriol.* 47: 85–106.
- KRASIŃSKA M., KRASIŃSKI Z. A., BUNEVICH A. N. 2000. Factors affecting the variability in home range size and distribution in the Polish and Belarussian parts of the Białowieża Forest. *Acta theriol.*, 45: 321–334.
- KRASIŃSKA M., KRASIŃSKI Z. A. 1994. Struktura przestrzenna populacji żubrów w polskiej części Puszczy Białowieżskiej w latach 1976–1993. *Parki Nar. Rez. Przyr.*, 13: 69–87.
- KRASIŃSKI Z. A., BUNEVICH A. N., KRASIŃSKA M. 1994. Charakterystyka populacji żubra nizinnego w polskiej i białoruskiej części Puszczy Białowieżskiej. *Parki Nar. Rez. Przyr.*, 13: 25–67.
- KRASIŃSKI Z. A., KRASIŃSKA M., LENIEC H. 1994. Żubry w Puszczy Knyszyńskiej. *Parki Nar. Rez. Przyr.*, 13: 104–114.
- KRASIŃSKI Z. A., KRASIŃSKA M. 1994. Funkcjonowanie populacji żubra nizinnego w Puszczy Boreckiej. *Parki Nar. Rez. Przyr.*, 13: 89–106.
- KRASIŃSKI Z., RACZYŃSKI J. 1967. The reproduction biology of European bison living in reserves and in freedom. *Acta theriol.*, 12: 407–444.
- KRATOCHVÍL J. 1952. The voles of genus *Pitymys* in CSR. *Acta Sc. Nat. Brno* 24: 155–194.
- KRATOCHVÍL J. 1961. Svišť horský tatranský, nová subspecies *Marmota marmota latirostris* ssp. nova. *Zool. Listy*, 4: 289–304.
- KRATOCHVÍL J. 1964. Die systematische Stellung von *Pitymys tatricus* Kratochvil, 1952. *Säugetierkd.*, 29: 230–235.
- KRATOCHVÍL J. 1969. Der Geschlechtszyklus der Weibchen von *Pitymys subterraneus* und *Pitymys tatricus* (Rodentia) in der Hohen Tatra. *Zool. Listy*, 18: 90–120.
- KRATOCHVÍL J. 1970. *Pitymys* – Arten aus der ohen Tatra (Mam., Rodentia). *Acta Soc. Nat. Brno*, 4: 1–63.
- KRATOCHVÍL J., GAISLER J. 1967. Die Sukzession der kleiner Erdsäugtiere in einem Bergwald *Sorbeto-Piceetum*. *Zool. Listy*, 16: 301–324.
- KRULL D., METZNER W., NEUWEILER G. 1991. Foraging areas and foraging behaviour in the notch-eared bat, *Myotis emarginatus* (Vespertilionidae). *Behavioral Ecology and Sociobiology*, 28 (4): 247–253.
- KRZANOWSKI A. 1961. Weight dynamics of bats wintering in the cave at Puławy (Poland). *Acta theriol.*, 4: 249–264.
- KUKLIK I., SKÓRA K. E. 2001. Foka szara. W: Głowaciński Z. (red.) Polska czerwona księga zwierząt. PWRiL, Warszawa: 98–100.
- KUKLIK I., SKÓRA K. E. 2001. Morświn. W: Głowaciński Z. (red.) Polska czerwona księga zwierząt PWRiL, Warszawa: 82–84.
- KUNTZE R. 1935. Fauna słodkowodna Polski. Wyd. Kasy im. Mirowskiego, Inst. Pop. Nauk.
- KUPRYJANOWICZ J. 1994. The Large Mouse-eared Bat, *Myotis myotis* (Borkhausen, 1797), in north-eastern Poland. *Nyctalus* (N. F.), 5: 185–187.
- KURSKOVA A. N., 1981. Rukokrylye Belorussii. *Nauka i Tekhnika*, Minsk: 135 s.

- LABOCHA M., POSTAWA T. 1992. Prawdopodobne stanowisko podkowca dużego *Rhinolophus ferrumequinum* (Schreber, 1774) w Jaskini Wiernej na Wyżynie Częstochowskiej. *Wszechświat*, 93 (10): 267.
- LEFRANC M. N. JR., MOSS M. B., PATNODE K. A., SUGG W. C. III (red.) 1987. Grizzly bear compendium.
- LESIŃSKI G. 1983. Nietoperze jaskiń Wyżyny Wieluńskiej. *Przegl. Zool.*, 27 (4): 465–478.
- LESIŃSKI G. 1986. Ecology of bats hibernating underground in central Poland. *Acta theriol.*, 31: 507–521.
- LESIŃSKI G. 1994. Mopek *Barbastella barbastellus* (Chiroptera, Mammalia) w Kotlinie Biebrzańskiej i jego ochrona. *Chrońmy Przyr. Ojcz.*, 50 (2): 52–57.
- LESIŃSKI G. 2001. Nietoperze Kotliny Biebrzańskiej i terenów przyległych. *Parki Nar. Rez. Przyr.*, 20 (2): 51–64.
- LESIŃSKI G. 2002. Śmiertelność nietoperzy hibernujących w fortach twierdzy Modlin. *Nietoperze*, 3: 294–295.
- LESIŃSKI G., KOWALSKI M., DOMAŃSKI J., DZIĘCIOŁOWSKI R., LASKOWSKA-DZIĘCIOŁOWSKA K., DZIĘGIELEWSKA M. 2004. The importance of small cellars to bat hibernation in Poland. *Mammalia*, 64: 345–352.
- LESIŃSKI G., ROMANOWSKI J. 1988. Kuny polują na nietoperze. *Wszechświat*, 89: 210.
- LIMPENS H. J. G. A. 2001. Assessing the European distribution of the pond bat (*Myotis dasycneme*) using bat detectors and other survey methods. *Nietoperze*, 2: 169–178.
- LIMPENS H. J. G. A., LINA P. H. C., HUTSON A. M. 2000. Action plan for the conservation of the pond bat (*Myotis dasycneme*) in Europe. *Convention on the Conservation of European Wildlife and natural Habitats. Nature and environment*, No. 108. Council of Europe Publishing, Strasbourg: 57 s.
- LIMPENS H., BRINKMANN R., MATIS S., GOMBKÖTÖ P. 2002. Active assessment of the occurrence and distribution of Geoffroy's bats (*Myotis emarginatus*) using spectrum of survey methods. *Abstracts of the Vth European Batdetector Workshop*. 21–25 August 2002. Tronçais, France: 4.
- LIMPENS H., ROSCHEN A. 1995. Bestimmung der mitteleuropäischen Fledermausarten anhand ihrer Rufe. *NABU-Umweltpyramide Bremervörde, Bremervörde*: 46 s.
- LOBKOV V. A. 1983. O rozmnażeni krapcátogo suslika (*Citellus suslicus* Guld) v antropogennym lansaffie sieviero-zapadnego príčernomoria. *Ekologia*, 2: 44–49.
- MARTINKA C. J. 1974. Population characteristics of grizzly bears in Glacier National Park, Montana. *J. Mammal.*, 55 (1): 21–29.
- MARTINKOVA N., DUDICH A. 2003. The fragmented distribution range of *Microtus tatricus* and its evolutionary implications. *Folia Zool.*, 52: 11–22.
- MAXWELL G. 1960. Ring of bright water. Longmans, Green.
- MCORIST S., BOID R., JONES T. W., HUBBARD A. L., EASTERBEE N., JARRET O. 1991. Some viral and protozoal diseases of the European wild cat *Felis silvestris*. *Journal of Wildlife Diseases*, 27: 693–696.
- MCOWAT TH., ANDREWS P. T. 1995. The influence of climate on the growth rate of *Rhinolophus ferrumequinum* in West Wales. *Myotis*, 32–33: 69–79.
- MECH L. D. 1970. The wolf: the ecology and behavior of a endangered species. *Natura History Press, Garden City*. New York: 1–389.
- MECH L. D., BOITANI L. (red.) 2003. *Wolves. Behavior, ecology, and conservation*. The University of Chicago Press, Chicago: 1–448.
- MĘCZYŃSKI S. 1981. Godne ochrony stanowisko susła perelkowanego *Citellus suslicus* w miejscowości Gliniska w woj. zamojskim. *Chrońmy. Przyr. Ojcz.*, 37 (4): 5–13.
- MĘCZYŃSKI S. 1985. Problemy ochrony susła perelkowanego *Spermophilus suslicus* w Polsce. *Chrońmy Przyr. Ojcz.*, 41 (2): 26–35.
- MĘCZYŃSKI S. 1985. Czy suseł moregowany, *Spermophilus citellus* Linnaeus, 1766, występuje jeszcze w Polsce? *Przegl. Zool.*, 29 (4): 521–526.
- MĘCZYŃSKI S. 1989. Zmiany w rozszedleniu susła perelkowanego *Spermophilus suslicus* w Polsce jako skutek antropopresji. W: *Badania biologiczne ekosystemów lądowych i wodnych Roztocza i Karpat Wschodnich w warunkach antropopresji. Materiały Lubelsko-Lwowskiej Sesji Naukowej*, Lublin: 118–121.
- MĘCZYŃSKI S. 1991. Występowanie susła perelkowanego *Spermophilus suslicus* Gueldenstaedt, 1770, w Polsce i koncepcje jego ochrony. *Ochr. Przyr.* 48: 207–238.
- MĘCZYŃSKI S. 1992. Suseł perelkowany *Spermophilus suslicus* Gueldenstaedt, 1770, rozszedlenie, ochrona, restytucja. *Studia Ośrodka Dokumentacji Fizjograficznej*, 20: 26–35.
- MĘCZYŃSKI S., PISKORSKI M., STYKA R. 1998. Zagrożenie największej kolonii susłów perelkowanych w Polsce na lotnisku w Świdniku k. Lublina przez planowaną budowę pasa startowego. *VII Ogólnopolska Konferencja Teriologiczna. Biało-wieża 28–30 wrzesień 1998 r.*: 61.
- MILLES E., HUBER S., DITTAMI J. P., HOFFMANN I. E., DAAN S. 1998. Parameters of mating effort and success in male European ground squirrels, *Spermophilus citellus*. *Ethology*, 104: 298–313.
- MILLES E., PROSSINGER H., DITTAMI J. P., FIEDER M. 2001. Hibernation effects on memory in ground squirrels. *J. Biol. Rhythm.*, 16: 264–271.
- MILLES E., STRIJKSTRA A. M., HOFFMANN I. E., DITTAMI J. P., DAAN S. 1999. Sex and age differences in mass, morphology and annual cycle in European ground squirrels, *Spermophilus citellus*. *J. Mammalogy*, 80: 218–231.
- MITCHELL-JONES A. J., AMORI G., BOGDANOWICZ W., KRYTUFEK B., REIJNDERS P. J. H., SPITZENBERGER F., STUBBE M., THISSEN J. B. M., VOHRALÍK V., ZIMA J. 1999. *Atlas of European mammals*. Academic Press, London: 520 s.
- MLECZEK T. 1992. Nowe stanowisko podkowca dużego *Rhinolophus ferrumequinum* Schreber w Beskidach. *Wszechświat*, 93 (12): 318.
- MLECZEK T. 2001. Nietoperze w Jaskini Mroczonej w Kornutach. *Studia Chiropter.*, 2: 92–93.
- MLECZEK T. 2001. Spis nietoperzy w Beskidzie Niskim i Pogórzu Karpackim zimą 2000/2001 r. *Studia Chiropterologica*, 2: 94–96.
- MUNDY K. R. D., FLOOK D. R. 1973. Background for managing grizzly bears in the National Parks of Canada. *Ca. Wildl. Serv. Rep. Ser.* 22: 35 s.

- MYŚLAJEK R. W. 2001. Nowe stanowisko nocka orzęsionego *Myotis emarginatus* w Parku Krajobrazowym Beskidu Małego. Nietoperze, 2: 139–140.
- NIETHAMMER J. 1982. *Microtus tatricus* (Kratochvil, 1952) – Tatra-Wühlmaus. In Handbuch der Säugetiere Europas (Niehammer J. i Krapp F., eds.), Band 2/1, Rodentia II. Akademische Verlagsgesellschaft, Wiesbaden: 491–496.
- NOLET B. A. 1992. Reintroduction of beaver in the Rhine and Meuse estuary. *Semiaquatische Säugetiere*, Wiss. Beitr. Univ. Halle: 130–140.
- NOLET B. A., HOEKSTRA A., OTTENHEIM M. M. 1994. Selective foraging on woody species by the beaver *Castor fiber*, and its impact on a riparian willow forest. *Biological Conservation*, 70: 117–128.
- NOVIKOV G. A., AYRAPETYANTS A. E., PUKINSKI YU. B., TIMOFEEVA E. K., FOKIN I. M. 1969. Buryj medved v leningradskoj oblasti. *Bull. Moscov. obshch. ispitat. prirody*, 74: 102–117.
- NOWAK J. 2001. Nocek orzęsiony *Myotis emarginatus* (Geoffroy, 1806), nowy gatunek dla fauny Tatr. *Studia Chiropter.*, 2: 97–99.
- NOWAK J., GAWLAK A., WOJTASZYN G. 2001. Nocek tydkowłosy *Myotis dasycneme* (Boie, 1825) w Tatrach. *Nietoperze*, 2: 63–67.
- NOWAK J., KOZAKIEWICZ K. 2000. Zimowe spisy nietoperzy na Wyżynie Krakowskiej w latach 1993–1999. *Studia Chiropter.*, 1: 43–56.
- NOWAK J., KOZAKIEWICZ K., GRZYWIŃSKI W. 2001. Podkowiec duży *Rhinolophus ferrumequinum* (Schreber, 1774), nowy gatunek dla fauny Ojcowskiego Parku Narodowego. *Studia Chiropter.*, 2: 100.
- NOWAK J., PIKSA K. 1997. Wstępne wyniki obserwacji kolonii podkowca małego w Jaskini Zbójnickiej w Łopieniu. *Materiały XI Ogólnopolskiej Konferencji Chiropterologicznej*. Kraków 1997: 19.
- NOWAK S., MŁYSZAJEK R. W. 1999. Ochrona zwierząt hodowlanych przed wilkami. *Stowarzyszenie dla Natury „Wilk”*, Godziszka: 40 s.
- NOWELL K. I JACKSON P. 1996. Wild Cats, Status survey and conservation action plan. IUCN/SSC Cat Specialist Group Gland, Switzerland: 382 s.
- NOWICKI M. 1865. O świstaku. Kraków: 69 s.
- NOWICKI M. 1868. Kozica. Kraków.
- OGNIEW S. J. 1947. Żwierci SSSR i przilieżatich stron. Tom V, Izdat. Akad. Nauk. SSSR, Moskwa – Leningrad: 142–161.
- OKARMA H. 1989. Występowanie i liczebność rysia w Polsce. *Łowiec Polski* 11: 8–9.
- OKARMA H. 1992. Wilk. Monografia przyrodniczo-łowiecka. Białowieża: 168 s.
- OKARMA H. 2000a. Plan ochrony żbika w Polsce (Projekt Nr 352/93/IV/98 finansowany przez: Fundację EkoFundusz). Instytut Ochrony Przyrody PAN w Krakowie. Manuskrypt: 14 s.
- OKARMA H. 2000b. Ryś. Wydawnictwo „Świat”, Warszawa: 80 s.
- OKARMA H. 2001. Wilk, *Canis lupus*. W: Głowaciński Z. (red.) Polska czerwona księga zwierząt PWRiL, Warszawa: 87–90.
- OKARMA H., JĘDRZEJEWSKI W., JĘDRZEJEWSKA B., NOWAK S., ŚMIETANA W. 1998b. Strategia ochrony i gospodarowania populacją wilka w Polsce. Maszynopis. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków: 49 s.
- OKARMA H., JĘDRZEJEWSKI W., SCHMIDT K., KOWALCZYK R. I JĘDRZEJEWSKA B. 1997. Predation of Eurasian lynx on roe deer and red deer in Białowieża Primeval Forest, Poland. *Acta theriol.*, 42: 203–224.
- OKARMA H., ŚNIEŻKO S. AND OLSZAŃSKA A. 2002. Occurrence of wildcat in the Polish Carpathian Mountains. *Acta theriol.*, 47 (4): 499–504.
- OKARMA H., ŚNIEŻKO S., ŚMIETANA W., KUBACKI T., 2001. Rysie w Karpatach. *Łowiec Polski*, 2: 23–25.
- OLECH W., 1997. Rola Ośrodków Hodowli Żubrów w proponowanym ogólnokrajowym programie hodowlanym dla hodowli zamkniętej. *Parki Nar. Rez. Przyn.*, 16: 71–81.
- OLECH W. 1999. The number of ancestors and their contribution to European bison (*Bison bonasus* L.) population. *Zesz. Nauk. SGGW* 35: 111–117.
- OLECH W. 2004. Strategia ochrony żubrów (*Bison bonasus* L.) w Polsce. Konferencja naukowa „Hodowla i ochrona żubra w Polsce”, Białowieża 3–4.06.2004: 19.
- OLECH W. 2004. Wpływ inbrodu na przeżywalność żubrów. The influence of inbreeding into European bison survival. I Ogólnopolska Konferencja „Ssaki ogrodów zoologicznych w świetle współczesnych badań”. Poznań 27–28.05.2004. Zakład Zoologii Systematycznej UAM, Ogród Zoologiczny w Poznaniu. Streszczenia komunikatów naukowych: 23–24.
- OLECH W. PERZANOWSKI K. 2002. Strategia ochrony żubrów (*Bison bonasus* L.) w Polsce. Ministerstwo Środowiska. Ekspertyza naukowa, maszynopis: 28 s.
- PANFIL J. 1960. Bóbr – zwierzę ginące w Polsce. Zakład Ochrony Przyrody PAN, Kraków, 17: 61 s.
- PARK K. J., JONES G., RANSOME R. D. 1999. Winter activity of a population of Greater horse-shoe bat (*Rhinolophus ferrumequinum*). *J. Zool., Lond.* 248: 419–427.
- PARSONS K. N., JONES G., DAVIDSON-WATTS I., GREENAWAY F. 2003. Swarming of bats at underground sites in Britain – implications for conservation. *Biological Conservation*, 111: 63–70.
- PASZKIEWICZ R., SZKUDLAREK R., WĘGIEL A., WĘGIEL J., WĘGIEL W. 1995. Materiały do chiropterfauny Pienin. Zimowe stanowiska nietoperzy. Pieniny – Przyroda i Człowiek 3: 43–49.
- PASZKIEWICZ R., SZKUDLAREK R., WĘGIEL A., WĘGIEL J., WĘGIEL W. 1998. Materiały do chiropterfauny Pienin – letnie stanowiska nietoperzy. Pieniny – Przyroda i Człowiek 6: 31–46.
- PAX F. 1925. Wirbeltierfauna von Schlesien. Gebrüder Borntraeger, Berlin, 1–4: 557 s.
- PAŻETNOW W. S. 1990. Buryj medved. *Agropromizdat*. Moskwa.
- PEARSON A. M. 1975. The northern interior grizzly bear, *Ursus arctos* L. *Canad. Wildl. Serv. Report Ser.* 34: 86 s.
- PERZANOWSKI K., JANUSZCZAK M. 2004. Dynamika areatów żubrów w Bieszczadach. Konferencja naukowa „Hodowla i ochrona żubra w Polsce”, Białowieża 3–4.06.2004: 1.
- PERZANOWSKI K., OLECH W. 2003. Uzupełnienie puli genetycznej bieszczadzkiej populacji żubra. *Roczniki Bieszczadzkie* 11: 269–272.

- PERZANOWSKI K., PASZKIEWICZ R. 2000. Restytucja i współczesny stan populacji żubrów w Bieszczadach. Monografie bieszczadzkie 7: 219–229.
- PEKSA Ł. 2002. Charakterystyka populacji kozicy *Rupicapra rupicapra tatrica* Blahout, 1971 w Tatrzańskim Parku Narodowym. Praca magisterska. Wydział Leśny Akademii Rolniczej w Krakowie.
- PIECHOCKI R. 1986. Ausbreitung, Verluste, Gewichte und Masse der Wildkatze, *Felis silvestris* Schreber, 1777 in der DDR. *Hercynia* 23: 125–145.
- PIETROWSKI J. T. 1961. Osobienosti ekologii krapčatogo suslika v Bielorusii. *Zool. Żurn.*, 40 (5): 736–748.
- PIKSA K. 2000. Nowe stanowiska nocka orzęsionego *Myotis emarginatus* (Geoffroy, 1806) w polskiej części Karpat. *Przegl. Przyrod.*, 11 (4): 111–112.
- PIKSA K., NOWAK J. 2002. Nowe zimowe stanowiska nocka Bechsteina *Myotis bechsteinii* (Kuhl, 1817) w jaskiniach Polskich Karpat. *Nietoperze*, 3: 237–241.
- PISKORSKI M., GWARDJAN M., KOWALSKI M., WOJTOWICZ B., URBAN M., BOCHEN R. 2001. Nietoperze Lasów Strzeleckich. Abstrakty XV Ogólnopolskiej Konferencji Chiropterologicznej, Gdańsk – Sobieszewo 9–11 XI 2001: 46–47.
- PISKORSKI M., MAZUR M., KOWALSKI M. 2000. Nietoperze Sobiborskiego Parku Krajobrazowego i okolic. Abstrakty XIV Ogólnopolskiej Konferencji Chiropterologicznej, 10–12.11.2000, Rogów: 31–32.
- PISKORSKI M., SMIT V. 2000. Rozsiedlenie i organizacja przestrzenna w koloniach susłów perełkowanych (*Spermophilus suslicus*). Materiały VIII Ogólnopolskiej Konferencji Teriologicznej. 25–27 IX 2000 Lublin: 85–86.
- PISKORSKI M., URBAN M. 2003. Nietoperze Południoworoztoczańskiego Parku Krajobrazowego. *Nietoperze*, 4: 21–25.
- POSTAWA T., WĘGIEL A., ZYGMUNT J. 1994. Dekady Spisu Nietoperzy na Wyzynie Częstochowskiej. W: Wołoszyn B. W. (red.) *Zimowe spisy nietoperzy 1988–1992. Wyniki i ocena skuteczności*. Publikacje CIC ISEZ PAN, Kraków: 130–148.
- POSTAWA T., WOŁOSZYN W. B. 2000. Fauna nietoperzy Bieszczadów Zachodnich. Monografie Bieszczadzkie, 9: 91–101.
- POSTAWA T., ZYGMUNT J. 2000. Zmiany liczebności nietoperzy (*Chiroptera*) w Jaskiniach Wyzyny Częstochowskiej w latach 1975–1999. *Studia Chiropter.*, 1: 83–114.
- PROFUS M. 2001. Darniówka tatrzańska. W: Głowaciński Z. (red.) *Polska czerwona księga zwierząt*. PWRiL, Warszawa: 70–71.
- PROFUS P. 2001. Suseł perełkowany. W: Głowaciński Z. (red.) *Polska czerwona księga zwierząt*. PWRiL, Warszawa: 62–64.
- PUCEK Z. 1981. Family: Beavers-Castoridae. W: Pucek Z. (red.) *Keys to Vertebrates of Poland. Mammals*. Warszawa: 173–179.
- PUCEK Z. 1982. *Sicista subtilis* (Pallas, 1773) – Steppenbirkenmaus. W: Niethammer J., Krapp F. (red.) *Handbuch der Säugetiere Europas, Band 2/I, Rodentia II*. Akademische Verlagsgesellschaft, Wiesbaden: 501–515.
- PUCEK Z. (red.) 1984. *Klucz do oznaczania ssaków Polski*. PWN, Warszawa: 384 s.
- PUCEK Z., 1991. History of the European bison and problems of its protection and management. W: Bobek B., Perzanowski K., Regelin W. (red.) *Global trends in wildlife management*. 18th IUGB Congress, Krakow 1987. Świat Press, Kraków – Warszawa: 19–39.
- PUCEK Z. 1994. Postępy i zagrożenia restytucji żubra. *Kosmos*, 43: 147–169.
- PUCEK M. 2001. Smużka stepowa. W: Głowaciński Z. (red.) *Polska czerwona księga zwierząt*. PWRiL, Warszawa: 74–75.
- PUCEK Z., GŁOWACIŃSKI Z. 2001. Żubr *Bison bonasus*. W: Głowaciński Z. (red.) *Polska czerwona księga zwierząt*. PWRiL, Warszawa: 100–105.
- PUCEK Z., RACZYŃSKI J. (red.) 1983. *Atlas rozmieszczenia ssaków w Polsce*. T. I i II. PWN, Warszawa: 188 + 183 s.
- RACHWALD A. 2003. Określenie wpływu na nietoperze chemicznych środków ochrony drewna stosowanych w Polsce. Opracowanie wykonane dla Ministerstwa Środowiska. Instytut Badawczy Leśnictwa, Zakład Ekologii i Ochrony Środowiska, Warszawa: 13 s.
- RACZYŃSKI J. 1978. Żubr. PWRiL, Warszawa: 246 s.
- RADZICKI G., HEJDUK J., BAŃBURA J., 1999. Tits (*Parus major* and *Parus caeruleus*) preying upon hibernating bats. *Ornis Fennica*, 76: 93–94.
- RANDI E., RAGNI B. 1991. Genetic variability and biochemical systematics of domestic and wild cat populations (*Felis silvestris: Felidae*). *J. Mammalogy*, 72: 79–88.
- RANDIK A. 1971: *Razšírenie a ochrana medveda hnedego (Ursus arctos) v Československu*. *Českoslov. Ochr. Přírody*, 11: 231–256.
- RANSOME R. D. 1973. Factors affecting the timing of births of the Greater horse-shoe bat (*Rhinolophus ferrumequinum*). *Period. Biol.*, 75: 169–175.
- RANSOME R. D. 1989. Population changes of Greater horse-shoe bat studied near Bristol over the past twenty-six years. *Biological Journal of the Linnean Society*, 38: 71–82.
- RANSOME R. D. 1971. The effect of ambient temperature on the arousal frequency of the hibernating Greater horse-shoe bat, *Rhinolophus ferrumequinum*, in relation to the site selection and the hibernation state. *J. Zool., Lond.*, 164: 353–371.
- ŘEHÁK Z. 2000. Central European bat sounds. *Nietoperze*, 1: 29–37.
- ŘEHÁK Z., GAISLER J. 1999. Long-term changes in the number of bats in the largest man-made hibernaculum of the Czech Republic. *Acta Chiropter.*, 1: 113–123.
- ŘEHÁK Z., GAISLER J. 2001. *Netopyři zimující ve štolách pod Jelení cestou u Malé Morávky v Jeseníkách*. *Vespertilio* 5: 265–270.
- REIJNDERS P. J. H. 1992. *Phoca vitulina*, Linnaeus 1758 – Seehund. W: Niethammer J., Krapp F. (red.) *Handbuch der Säugetiere Europas*. Bd. 6: Meeressäuger, Teil II: Robben-Pinnipedia. Aula Verlag, Wiesbaden: 120–137.
- REIJNDERS P. J. H., VERRIOPOULOS G., BRASSEUR S. M. J. M. (red.) 1997. Status of Pinnipeds relevant to the European Union. DLO Institute for Forestry and Nature Research (IBN-DLO), Wageningen: 76–97.
- RETZER J. L., SWOPE H. W., REMINGTON J. D., RUTHERFORD W. H. 1956. Suitability of physical factors for beaver management in the Rocky Mountains of Colorado. *Fed. Aid Proj. W-83-R Tech. Bull.* 2: 32.

- REUTHER I. 1980. Zur Situation des Fischotters in Europa., Der Fischotter in Europa- Verarbeitung, Bedrohung, Erhaltung (Reuter., Festetics). Oderhaus und Gottingen: 71–92.
- ROER H. 2001. *Myotis dasycneme* (Boie, 1825) – Teichfledermaus. W: Niethammer J., Krapp F. (red.) Handbuch der Säugetiere Europas. Aula-Verlag: 303–319.
- ROMANOWSKI J. 1999. Powrót wydry. *Łowiec Polski* 7: 22–23.
- ROMASHOV B. V. 1992. Krankheiten der Biber. Semiaquatische Säugetiere, Wiss. Beitr. Univ. Halle: 199–203.
- ROOS A., BERGMAN A., GREYERZ E., OLSSON M. 1998. Time trends studies on ΣDDT and PCB in juvenile grey seals (*Halichoerus grypus*), fish and guillemot eggs from the Baltic sea. *Organohalogen Compounds*, 39: 109–112.
- ROPELEWSKI A. 1952. Ssaki Bałtyku. *Zakł. Ochr. Przyrody. Kraków*: 76 s.
- ROPELEWSKI A. 1957. Morświn jako przytów w polskim rybołówstwie bałtyckim. *Prace MIR w Gdyni*, 9: 427–437.
- ROPELEWSKI A. 1959. Foki u polskich brzegów Bałtyku. *Wszeczeństwo* 6: 171–173.
- ROSSITER S. J., JONES G., RANSOME R. D., BARRATT E. M. 2000. Parentage, reproductive success and breeding behavior in the Greater horse-shoe bat (*Rhinolophus ferrumequinum*). *Proc. R. Soc. Lond.*, B 267: 545–551.
- ROSSITER S. J., JONES G., RANSOME R. D., BARRATT E. M. 2001. Outbreeding increases offspring survival in wild greater horseshoe bats (*Rhinolophus ferrumequinum*). *Proc. R. Soc., London (B)*, 268: 1055–1061.
- ROTH H. U., HUBER W. 1972. Jahreszeitliche Verteilung der Beobachtungshäufigkeiten von wilden Braunbären (*Ursus arctos*) im Trentino, Italien. *Rev. Suisse de Zoologie*, 79 (3): 1137–1148.
- RÓŻOWICZ-WITKOWSKA A., WITKOWSKI W. 2002. Nowe stwierdzenia miejsc hibernacji nietoperzy na Warmii. *Nietoperze*, 3: 243–246.
- RUPRECHT A. L. 1976. Nowe obserwacje nad nietoperzami (*Chiroptera*) Białowieży. *Przegl. Zool.*, 20: 115–123.
- RUPRECHT A. L. 1979. Bats (*Chiroptera*) as constituents of the food of the Barn owls *Tyto alba* in Poland. *Ibis*, 121: 489–494.
- RUPRECHT A. L. 1983. Nietoperze (*Chiroptera*). W: Pucek Z., Raczynski J. (red.) *Atlas rozmieszczenia ssaków w Polsce*. PWN Warszawa: 27–82.
- RUPRECHT A. L. 1987. Klucz do oznaczania żuchw nietoperzy fauny Polski. *Przegl. Zool.*, 31: 89–105.
- RUPRECHT A. L., BUCHALCZYK T., WÓJCIK J. M. 1983. Występowanie nerek (Mammalia: Mustelidae) w Polsce. *Przegl. Zool.*, 27: 87–99.
- RUŃC A. 1978. *Citellus citellus* (Linnaeus, 1766) – Der oder das Europäische Ziesel. W: Niethammer J., Krapp F. (red.) *Handbuch der Säugetiere Europas*. Band 1, Akademische Verlagsgesellschaft, Wiesbaden: 123–144.
- RYDELL J., BOGDANOWICZ W. 1997. *Barbastella barbastellus*. *Mammalian Species*, 557: 1–8.
- SACHANOWICZ K., KRASNODĘBSKI I. 1996. Bogatka *Parus major* żerująca na martwym nietoperzu. *Przegl. Przyr.*, 7 (2): 91.
- SACHANOWICZ K., KRASNODĘBSKI I. 2003. Skład gatunkowy i antropogeniczne kryjówki nietoperzy w Lasach Łukowskich. *Nietoperze*, 4: 27–38.
- SACHANOWICZ K., MARZEC M., CIECHANOWSKI M., RACHWALD A. 2001. Nietoperze Puszczy Rominckiej. *Nietoperze*, 2: 109–115.
- SCHLOTT M. 1942. Zur Kenntnis heimischer Fledermäuse. *Der Zoologische Garten (NF)*, 14 (1/2): 35–48.
- SCHMIDT K., JĘDRZEJEWSKI W., OKARMA H. 1997. Spatial organization and social relations in the Eurasian lynx population in Białowieża Primeval Forest. *Acta theriol.*, 42: 289–312.
- SCHOBER W. 1998. Die Hufeisennasen Europas. *Neue Brehm-Bücherei* Bd. 647. Verlag Westarp Wissenschaften, Hohenwarsleben.
- SCHOBER W., GRIMMBERGER E. 1991. Guide des chauves-souris d'Europe. *Delachaux et Niestlé*: 224 s.
- SCHOBER W., GRIMMBERGER E. 1998. Die Fledermäuse Europas. *Kennen, Bestimmen, Schützen*. Franckh-Kosmos Verlags-GmbH & Co, Stuttgart: 265 s.
- SCHOBER W., GRIMMBERGER E. 1997. The bats of Europe and North America. *T. F. H. Publications*: 239 s.
- SCHREIBER A., WIRTH R., RIFFEL M., VAN ROMPAEY H. 1989. Weasels, Civets, Mongooses, and their Relatives. *An Action Plan for the Conservation of Mustelids and Viverids*. IUCN, Gland: 99 s.
- SCHWARTZ CH. C., REYNOLDS H. V., BARNES V. G. JR, SELLERS R., SWENSON J. E., MILLER S. D., MCLELLAN B. N., KEAY J., MCCANN R., GIBEAU M., WAKKINEN W., MACE R. D., KASWORM W., SMITH R., HERRERO S., KEATING K. 2002. Reproductive senescence in the brown/grizzly bear. *14th Internat. Congress on Bear Res. and Manage. Norway*.
- SERAFIŃSKI W., WIELGUS-SERAFIŃSKA E. 1976. *Ssaki*. PWN Warszawa: 434 s.
- SHAFFER M. L. 1983. Determining minimum viable population sizes for grizzly bear. *Int. Conf. Bear Res. and Manage.*, 5: 133–139.
- SIDOROVICH V. 1997. Mustelids in Belarus. *Evolutionary ecology, demography and interspecific relationships*. *Zolotoy uley, Minsk*: 289 s.
- SIDOROVICH V., POLOZOV A. 2002. Partial eradication of the American mink *Mustela vison* as a way to maintain the declining population of the European mink *Mustela lutreola* in a continental area. *A case of study in the Lovat River head, NE Belarus*. *Small Carnivore Conservation*, 26: 12–15.
- SIERRO A. 2003. Habitat use, diet and food availability in a population of *Barbastella barbastellus* in a Swiss alpine valley. *Nyctalus (N. F.)*, 8: 670–673.
- SIJPE M. VAN DE, VANDENDRIESSCHE B., VOET P., VANDENBERGHE J., DUYCK J., DUYCK I., NAEYAERT M., MANHA-EVE M., MARTENS E. 2002. Link between the summer distribution of the pond bat *Myotis dasycneme* and the water quality of broad watercourses in the province of West Flanders, Belgium. *IXth European Bat Research Symposium, 26–30 August 2002 – University of Le Havre*: 42–43.

- SIKORA S. 1986. Metoda odłowu wydr *Lutra lutra* (L.) w celach hodowlanych. PTPN, Wyd. Nauk Rol. i Leś. Prace Kom. Nauk Leśnych., LXI: 207–219.
- SIKORA S. 1992. Znaczenie wydry *Lutra lutra* (L.) w gospodarce rybackiej. Przegląd rybaki, 17: 189–195.
- SIKORA S. 1996. Metoda sztucznego odchowu wydry *Lutra lutra* (L.) urodzonej w warunkach zagrodowych w Potaszach. Przegl. Zool. 91–99.
- SIKORA S. 1996. Występowanie wydry *Lutra lutra* (L.) w Polsce oraz problemy gospodarcze związane z tym gatunkiem. Ogólnopolska Konferencja Teriologiczna – Puszczykowo: 34–36.
- SILSKI K. 1980. Kozica *Rupicapra rupicapra* w Masywie Śnieżnika Kłodzkiego. Chrońmy Przyr. Ojcz. 37, 6: 61–67.
- SKÓRA K. E. 1991. Notes on cetacea observed in the Polish Baltic Sea: 1979–1990. Aquatic Mammals, 17 (2): 67–70.
- SKÓRA K. E. 1995. Foka szara *Halichoerus grypus* w Polsce. Chrońmy Przyr. Ojcz., 1: 60–72.
- SKÓRA K. E., PAWLICZKA I., KLINOWSKA M. 1988. Observations of the Harbour Porpoise on the Polish Baltic Coast. Aquatic Mammals 14 (3): 113–119.
- SKURATOWICZ W. 1963. Gryzonie. PWRiL, Warszawa: 172 s.
- SLADEK J. 1972 a. Geographical expansion and number of wildcats (*Felis silvestris*) in Slovakia. Lesnický časopis, 18: 49–60.
- SLADEK J. 1972 b. Distribution of the wildcat (*Felis silvestris* Schreber, 1777) in Europe. Ochrana Fauny, 6: 65–74.
- SLADEK J. 1973. The quantitative composition of the food of the wild cat *Felis silvestris* living in the West Carpathians. Biologia Bratislava, 28: 127–137.
- SLADEK J., MOSANSKY A., PALASHTY J. 1971. Variability of external quantitative characteristics of the wildcat. Biologia Bratislava, 26: 411–420.
- SLADEK J., PALASHTY J. 1979. Evaluation of the West Carpathian population of the wild cat (*Felis silvestris*) as to criteria of distinction from the domestic cat. Folia venatoria, 9: 193–221.
- SLOBODJAN A. A. 1975. K voprosu o pitanii karpatskogo medveda burogo (*Ursus arctos* L.). Vest. Zool., 5: 11–15.
- SMIT V., PISKORSKI M., SACHSER N. 2000. Studies o the bechavioral ecology of the spotted souslik *Spermophilus suslicus* in Southeast Poland. 17. Ethologentreffen, 14–18 August 2000, Utrecht: 93.
- SMITH D. W., PETERSON R. O., DRUMMER T. D., SHEPUTIS D. S. 1991. Over-winter activity and body temperature patterns in northern beavers. Can. J. Zool., 69: 2178–2182.
- SOKOŁOW I. I. 1964. Stiepnaja myszowka. W: Sokołow I. I. (red.) Mlekopitajuszczije fauny SSSR. Czast 1. Izd. Akad. Nauk, Moskwa–Leningrad: 378–379.
- SPEAKMAN J. R., WEBB P. I., RACEY P. A. 1991. Effects of disturbance on the energy expenditure of hibernating bats. J. appl. Ecol., 28: 1087–1104.
- STAHL P., ARTOIS M. 1995. Status and conservation of the wildcat (*Felis silvestris*) in Europe and around the Mediterranean rim. Council of Europe Publishing, Nature and Environmental Series, 69: 76 s.
- STAHL P., ARTOIS M., AUBERT M. F. A. 1988. Organisation spatiale et déplacements des chats forestiers adultes (*Felis silvestris*, Schreber, 1777) en Lorraine. Revue Ecologie (Terre Vie) 43: 113–132.
- STAHL P., LEGER F. 1992. Le chat sauvage d'Europe (*Felis silvestris* Schreber, 1777). Société Française pour l'Étude et la Protection des Mammifères, Encyclopédie des carnivores de France, 17: 50 s.
- STALIŃSKI J. 1990. Wścieklizna nietoperzy w Europie, 1954–1988. Przegl. Zool., 34 (1): 137–152.
- STRZAŁKA M., KOZAKIEWICZ K., POSTAWA T. 1996. Wstępne wyniki badań zagęszczenia nietoperzy żerujących nad różnymi typami jezior w Wigierskim Parku Narodowym. W: Wołoszyn B. W. (red.) Aktualne problemy ochrony nietoperzy w Polsce. Publikację CIC ISEZ PAN Kraków: 123–133.
- STUTZ H. P. B. 1999. *Myotis myotis* (Borkhausen 1797): 114–115. W: Michell-Jones A. J. et al. (red.) Atlas of European mammals, T&AD Poyser Natural History, London: 114–115.
- SUCHECKA A. 2004. Symulacja rozwoju małych stad żubra na przykładzie stada w Puszczy Knyszyńskiej. Konferencja naukowa „Hodowla i ochrona żubra w Polsce”, Białowieża 3–4.06.2004: 14.
- SUMIŃSKI P. 1962. Badania nad formą krajową żbika (*Felis silvestris* Schreber) na tle jego rozmieszczenia geograficznego. Folia forestalia polonica (A) 8: 5–81.
- SUMIŃSKI P. 1977. Zur Problematik der Unterschiede zwischen der Wildkatze, *Felis silvestris* Schreber, 1777 und der Hauskatze *Felis catus* Linné, 1758. Säugetierkundliche Mitteilungen 40: 236–238.
- SUMIŃSKI P., GOSZCZYŃSKI J., ROMANOWSKI J. 1993. Ssaki drapieżne Europy. PWRiL, Warszawa: 298 s.
- SURDACKI S. 1954. Suseł perełkowany (*Citellus suslica* Gueld) na Lubelszczyźnie. Ann. UMCS sec. C., 9 (7): 307–353.
- SURDACKI S. 1955. Suseł perełkowany (*Citellus suslica* Gueld) na Lubelszczyźnie. Kosmos, ser. A, 4 (2): 333–335.
- SURDACKI S. 1958. Untersuchungen auf zwei Populationen des Perlziesels (*Citellus suslicus* Gueld.) im Lubliner Gebiet. Acta theriol., 2 (10): 203–234.
- SURDACKI S. 1963. Zmiany w rozmieszczeniu i liczebności susła perełkowanego *Citellus suslicus* (Gueldenstaedt, 1770) na Lubelszczyźnie w okresie 1954–1961. Acta theriol., 7 (7): 79–90.
- SURDACKI S. 1965. Distribution and variability of the European souslik, *Citellus citellus* (Linnaeus, 1766) in Poland. Acta theriol., 10 (19): 273–288.
- SURDACKI S. 1968. Dynamika populacji susła perełkowanego *Citellus suslicus* (Gueldenstaedt, 1770) w Sławęcinie w latach 1961–1966. Ann. UMCS, sec. B, 23 (9): 223–247.
- SYSA P., ŻUROWSKI W. 1980. The chromosomes of Eurasian beaver (*Castor fiber* Linnaeus, 1758) from the Paśłęka river (Poland). 4th Eur. Coeloq. Cytogenet. Domest. Anim.: 432–436.
- SZKUDLAREK R., PASZKIEWICZ R. 1999. Zimowe stanowiska rzadkich gatunków nietoperzy w Sudetach Zachodnich. Przyroda Sudetów Zachodnich, 2: 83–88.
- SZKUDLAREK R., PASZKIEWICZ R. 2000. Stanowiska nocka orzęsionego *Myotis emarginatus* (Geoffroy, 1806) w polskiej części Sudetów. Przyroda Sudetów Zachodnich, 3: 111–114.

- SZKUDLAREK R., PASZKIEWICZ R. 2001. Obserwacja nocka orzęsionego *Myotis emarginatus* (Geoffroy, 1806) w Małych Pieninach. *Nietoperze*, 2: 140–141.
- SZKUDLAREK R., PASZKIEWICZ R. 2003. Największe stanowisko podkowca małego *Rhinolophus hipposideros* (Bechstein, 1800) na Dolnym Śląsku. *Nietoperze* 4: 110–111.
- SZKUDLAREK R., PASZKIEWICZ R., BLOHM T., NOWAK E., ŁUPICKI D. 2001. Bunkry Ziemi Lubuskiej jako schronienia nietoperzy. *Nietoperze*, 2: 86–92.
- SZKUDLAREK R., PASZKIEWICZ R., GOTTFRIED T. 2001. Stanowiska podkowca małego *Rhinolophus hipposideros* (Bechstein, 1800) w południowo-zachodniej Polsce. *Nietoperze* 2: 53–62.
- SZKUDLAREK R., PASZKIEWICZ R., HEBDA G., GOTTFRIED T., CIEŚLAK M., RUSZLEWICZ A. 2002. Atlas rozmieszczenia nietoperzy w południowo-zachodniej Polsce – stanowiska zimowe. *Nietoperze* 3: 197–235.
- SZKUDLAREK R., PASZKIEWICZ R., HEBDA G., GOTTFRIED T., CIEŚLAK M., MIKA A., RUSZLEWICZ A. 2002. Atlas rozmieszczenia nietoperzy w południowo-zachodniej Polsce – stanowiska zimowe z lat 1982–2002. *Nietoperze*, 3: 197–235.
- ŚMIETANA W. 2000. Bieszczadzka populacja wilka. W: Głowaciński Z. (red.) *Monografie Bieszczadzkie Tom IX, Ośr. Nauk.-Dydakt. Bieszczadzkiego Parku Narodowego. Ustrzyki Dolne*: 128–155.
- ŚMIETANA W., KLIMEK A. 1993. Diet of wolves In the Bieszczady Mountains, Poland. *Acta theriol.*, 38: 245–251.
- ŚMIETANA W., OKARMA H. I., ŚNIEŻKO S. 2000. Bieszczadzka populacja rysia. *Monografie Bieszczadzkie*, 9: 147–155.
- ŚWIĘTORZECKI B. 1926. *Wilk. Myśliwska Spółka Wydawnicza, Warszawa*: 118 s.
- TAAKE K. H., HILDENHAGEN U. 1989. Nine years inspections of different artificial roosts for forest-dwelling bats in Northern Westfalia: some results. W: Hának V., Horaček I., Gaisler J. (red.) *European Bat Research 1987. Charles Univ. Press, Praha*: 487–493.
- TACZANOWSKI W. 1854. Wiadomość o ptakach i nietoperzach znajdujących się w Dolinie Ojcowskiej. *Pam. Fizyogr.*, 3: 145–152.
- TENENBAUM S. 1913. Spis gadów, płazów i ssaków zebranych w ordynacji zamojskiej w gub. Lubelskiej. *Pam. Fizyogr.*, 21 (3): 73–80.
- TERNOVSKI D. V. 1977. *Biologia kuniceobraznych (Mustelidae)*. Izd. Nauka, Novosibirsk: 280 s.
- THOMAS D. W., DORAIS M., BERGERON J. M. 1990. Winter energy budgets and cost of arousals for hibernating little brown bats, *Myotis lucifugus*. *J. Mammal.*, 71: 475–479.
- TIEDEMANN R., HARDER J., GMEINER, C. AND HAASE, E. 1996. Mitochondrial DNA sequence patterns of harbour porpoises (*Phocoena phocoena*) from the North and the Baltic Sea. *Z. Säugetierkunde* 61: 104–111.
- TOMEK W. 1965. Żbiki w okolicy Ciężkowic koło Tarnowa, w świetle pracy Piotra Sumińskiego: Badania nad formą krajową żbika (*Felis sylvestris* Schreber) na tle jego rozmieszczenia geograficznego. *Przeegl. Zool.* 9 (3): 295–297.
- TRYJANOWSKI P. 1997. Food of the Stone marten (*Martes foina*) in Nietoperek Bat Reserve. *Z. Säugetierkunde*, 62: 318–320.
- TUMANOV I. L., ABRAMOV A. V. 2002. A study of the hybrids between the European Mink *Mustela lutreola* and the Polecat *M. putorius*. *Small Carnivore Conservation*, 27: 29–31.
- TUPINIER Y. 1996. *European bats: their world of sound. Société Linnéenne de Lyon, Lyon i Editions Sittelle, Mens*: 132 s.
- UHRIN M., DANKO Š., OBUCH J., HORÁČEK I., PAČENOVSKÝ S., PJENČÁK P., FULÍN M. 1996. Distributional patterns of bats (Mammalia: *Chiroptera*) in Slovakia. Part 1, Horseshoe bats (*Rhinolophidae*). *Acta Soc. Zool. Boem.*, 60: 247–279.
- URBANIK Z. 1988. Z badań nad ekologią kozicy. *Wierchy*, 54, 92: 229–232.
- URBAŃCZYK Z. 1981. Fledermäuse (*Chiroptera*) in der Nahrung des Marders (*Martes sp.*). *Säugetierkd. Mitt.*, 29: 77–79.
- URBAŃCZYK Z. 1991. Hibernation of *Myotis daubentoni* and *Barbastella barbastellus* in Nietoperek Bat Reserve. *Myotis*, 29: 115–120.
- VAUGHAN N. 1997. The diets of British bats (*Chiroptera*). *Mammal Rev.*, 27: 77–94.
- VLIET J. A. VAN DER, MOSTERT K. 1997. Kleine hoefijzerneus *Rhinolophus hipposideros* (Bechstein, 1800). W: Limpens H., Mostert K., Bongers W. (red.) *Atlas van de Nederlandse vleermuizen. KNNV Uitgeverij*: 69–71.
- WAŁECKI A. 1881. Fauna zwierząt ssących Warszawy i jej stosunek do fauny całego kraju. *Pam. Fizyogr., Warszawa*, 1 (3): 268–291.
- WANG J. Y., BERGGREN P. 1997. Mitochondrial DNA analysis of harbour porpoises (*Phocoena phocoena*) in the Baltic Sea, the Kattegat-Skagerrak Seas and off the west coast of Norway. *Marine Biology* 127: 531–537.
- WĘGIEL A., GRZYWIŃSKI W., ADAMUS P., SADOWY R., WIECZOREK M. 2001b. Nietoperze (*Chiroptera*) zimujące w jaskiniach Wyżyny Krakowskiej. *Nietoperze*, 2: 23–42.
- WĘGIEL A., PASZKIEWICZ R., SZKUDLAREK R. 2001a. Nietoperze Beskidu Wyspowego, Beskidu Sądeckiego, Beskidu Niskiego i Pogórza Karpackiego – letnie schronienia nietoperzy w budynkach. *Nietoperze*, 2: 75–84.
- WĘGIEL A., WĘGIEL J., SZKUDLAREK R., PASZKIEWICZ R. 1997. The Situation of the Lesser Horseshoe Bat in Poland. *Tagungsband: „Zur Situation der Hufeisennasen” Nebra, den 26–28 Mai 1995, Arbeitskreis Fledermäuse Sachsen-Anhalt e. V.* 1997: 161–164.
- WĘGIEL A., WĘGIEL W. 1993. Nietoperze w jaskini Diabla Dziura w Bukowcu. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* 49 (3): 111–113.
- WINOGRADOW B. S., GROMOW I. M. 1952. *Gryzuny fauny SSSR. Izd. Akad. Nauk SSSR. Moskwa–Leningrad*: 124–126.
- WITKOWSKI Z. J., KRÓL W., SOLARZ W. (red.) 2003. *Carpathian List of Endangered Species. WWF & IOP PAN, Wiedeń–Kraków*: 78 s.
- WITOWSKI M. 1957. Pare danych o żbiku w Polsce. *Łowiec Polski*, 3: 16–17.
- WŁODEK K. 1980. Der Fischotter in der Provinz Pomorze Zachodnie in Polen. *Der Fischotter in Europa- Verarbeitung, Bedrohung, Erhaltung* (Reuter, Festetics). *Oderhaus und Gottingen*: 187–194.

- WOJCIECHOWSKI M., KASPRZYK K., JEFIMOW M. 1999. Pierwsze stwierdzenie kolonii rozrodzkiej nocka łydkowłosego *Myotis dasycneme* (Boie, 1925) na terenie Polski. Materiały Konferencyjne, XIII Ogólnopolska Konferencja Chiropterologiczna, Błazejewko, 5–7 XI 1999. PTO „Salamandra”, Poznań: 46.
- WOJTASZYN G., DĄBROWSKA A., STEPHAN W. 2000. Nowe stanowisko zimowania mopka *Barbastella barbastellus* (Schreber 1774) na pobrzeżu Bałtyku. Przegł. Przyr., 11 (4): 109–110.
- WOLSAN M., OKARMA H. 2001. *Felis silvestris* Schreber, 1775. Żbik. W: Głowaciński Z. (red.) Polska czerwona księga zwierząt. PWRiL, Warszawa: 94–95.
- WOLSAN M., BIENIEK M., BUCHALCZYK T. 1992. The history of distributional and numerical changes of the wolf *Canis lupus* L. in Poland. W: Bobek, B., Perzanowski, K., Regelin, W. L. (red.) Global Trends in Wildlife Management. Świat Press, Kraków: 375–380.
- WOŁK K. 1969. Migracyjny charakter bałtyckiej populacji morświna *Phocoena phocoena* (L.) Przegł. Zool. 8, 4: 319–351.
- WOŁK K. 1972. Foki (*Phocidae*) w wodach słodkich i słonawych Polski. W: Przybałtyckie Wody Słonawe. Studia i Materiały PAN, KBM 3: 175–181.
- WOŁK K. 1976. Bałtycka foka. Przyroda Polska 10: 26–27.
- WOŁK K. 1983. Foki. W: Pucek Z. Raczynski (red.) Atlas rozmieszczenia ssaków Polski. PWN Warszawa: 161–165.
- WOŁOSZYN B. W. 1976. Bemerkungen zur Populationsentwicklung der Kleinen Hufeisennase, *Rhinolophus hipposideros* (Bechstein, 1800) in Polen. Myotis, 14: 37–52.
- WOŁOSZYN B. W. 1991. Największe kolonie zimowe nietoperzy stwierdzone podczas DSN 91. Wszechświat, 92: 230.
- WOŁOSZYN B. W. 1992. Podkowiec mały. W: Głowaciński Z. (red.) Polska czerwona księga zwierząt. Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne, Warszawa: 37–39
- WOŁOSZYN B. W. 1995. Nietoperze (*Chiroptera*) zimujące w jaskiniach i sztolniach Gór Świętokrzyskich. W: Wołoszyn B. W. (red.) Zimowe Spisy Nietoperzy w Polsce 1988–1992. Wyniki i ocena skuteczności. CIC ISEZ PAN, Kraków: 158–174.
- WOŁOSZYN B. W. 2001a. *Myotis bechsteinii* (Kuhl, 1818). W: Głowaciński Z. (red.) Polska czerwona księga zwierząt. PWRiL, Warszawa: 49–51.
- WOŁOSZYN B. W. 2001b. Nietoperze Polski, występowanie, środowisko, status ochronny. Publikacje Centrum Informacji Chiropterologicznej. Instytut Systematyki i Ewolucji Zwierząt Polskiej Akademii Nauk w Krakowie. Kraków: 63 s.
- WOŁOSZYN B. W. 2001c. Noczek łydkowłosy. W: Głowaciński Z. (red.) Polska czerwona księga zwierząt. PWRiL, Warszawa: 51–52.
- WOŁOSZYN B. W. 2001d. Noczek orzęsiony. W: GŁOWACIŃSKI Z. (red.) Polska czerwona księga zwierząt. Kręgowce. PWRiL, Warszawa: 53–54.
- WOŁOSZYN B. W. 2001e. Podkowiec mały. W: Głowaciński Z. (red.) Polska czerwona księga zwierząt. PWRiL, Warszawa: 46–48.
- WOŁOSZYN B. W., LABOCHA M., GAŁOZS W., POSTAWA T. 1996. Stan zbadania chiropterofauny Bieszczadów – w polskiej części międzynarodowego rezerwatu biosfery „Karpaty Wschodnie”. W: Wołoszyn B. W. (red.) Aktualne problemy ochrony nietoperzy w Polsce. Materiały z IX Ogólnopolskiej Konferencji Chiropterologicznej, Kraków 25–26 listopada 1995. Publikacje CIC ISEZ PAN, Kraków: 157–180.
- WOŁOSZYN B. W., MYSŁAJEK R. 1994. Nowe stanowiska nocka orzęsionego *Myotis emarginatus* na Pogórzu Śląskim. Wszechświat Nietoperzy, 25. Wszechświat, 95, 12: 317.
- ZAHN A., HENATSCH B. 1998. Does *Myotis emarginatus* prefer cooler nursery roosts than *Myotis myotis*? Zeitschrift für Säugetierkunde-International Journal of Mammalian Biology, 63 (1): 26–31.
- ZAHN A., DIPPEL B. 1997. Male roosting habits and mating behaviour of *Myotis myotis*. J. Zool., 243: 659–674.
- ZAHN A., MAIER S. 1997. Hunting activity of bats at stream and ponds. Zeitschrift für Säugetierkunde, 62 (1): 1–11.
- ZDZITOWIECKI K. 1969. Helminths of bats in Poland. I. Trematodes of the subfamily Lecithodendriinae. Acta parasit. pol. Warszawa, 16 (24): 207–226.
- ZIĘBA F. 2002. Aktualny stan populacji kozicy (*Rupicapra rupicapra* tatraica Blahout, 1971) w Tatrzańskim Parku Narodowym, jej zagrożenia i ochrona. W: Janiga M., Vajda J. (red.) Ochrona kamzika. TANAP, NAPANT, IHAB, Tatrzańská Štrba: 70–78.
- ZIĘBA F., ZWIJACZ-KOZICA T. 1999. Noworoczne tropienie niedźwiedzia w Tatrzańskim Parku Narodowym. Chrońmy Przyr. Ojcz., 55: 5.
- ŻUROWSKI W. 1979a. Pierwsze wyniki realizacji „Programu aktywnej ochrony bobra europejskiego w Polsce”, Łowiec Polski, 7: 3 i 14.
- ŻUROWSKI W. 1979b. Preliminary results of European beaver re-introduction in the tributary streams of the Vistula River. Acta theriol., 24, 7: 85–91.
- ŻUROWSKI W. 1982. Rozmieszczenie i ekologia bobra europejskiego, *Castor fiber* w pradolinie Biebrzy, Chrońmy Przyr. Ojcz., 1–2: 18–26.
- ŻUROWSKI W. 1984. Odbudowa populacji bobra europejskiego (*Castor fiber* L.) w Polsce drogą reintrodukcji. Sympozjum Łowieckie z okazji 60-lecia Polskiego Związku Łowieckiego. Wydawnictwo AGH, Kraków: 54–60.
- ŻUROWSKI W. 1989. Bóbr europejski – *Castor fiber*. W: Krupka J. (red.) Łowiectwo, PWRiL, Warszawa: 321–323.
- ŻUROWSKI W. 1992. *Castor fiber* (Linne, 1758) – Bóbr europejski. W: Głowaciński Z. (red.) Polska czerwona księga zwierząt. PWRiL, Warszawa: 56–59.
- ŻUROWSKI W., JACZEWSKI Z. 1974. Observations on the Releasing of the European Beaver, Acta theriol., 19: 25.